

National Curriculum Statement (NCS)

*Curriculum and Assessment
Policy Statement*

**FOUNDATION PHASE
GRADES 1 – 3**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Department of Basic Education

222 Struben Street
Private Bag X895
Pretoria 0001
South Africa
Tel: +27 12 357 3000
Fax: +27 12 323 0601

120 Plein Street Private Bag X9023
Cape Town 8000
South Africa
Tel: +27 21 465 1701
Fax: +27 21 461 8110
Website: <http://www.education.gov.za>

SETATAMENTE SA PHOLISI SA LENANEOTHUTO LE KELO (CAPS)

SEHLOPHA SA MOTHEO: SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI (SLB)

MEPHATO YA 1 – 3

DITENG

KAROLO 1: SETATAMENTE SA PHOLISI SA LENANEOTHUTO LE KELO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI	.5
1.1 BOITHEKGO	.5
1.2 KAKARETŠO	.5
1.3 Maikemišetšokakaretšo a Lenaneothuto la Afrika Borwa	.6
1.4 Kabo ya Nako	.8
1.4.1 Sehlopha sa Motheo	.8
1.4.2 Sehlopha sa Gare	.8
1.4.3 Sehlopha sa Godimo	.9
1.4.4 Mephato ya 10-12	.9
KAROLO YA 2: TSEBAGATŠO YA LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI SEHLOPHENG SA MOTHEO	. 10
2.1 MALEME GO SETATAMENTE SA PHOLISI SA LENANEOTHUTO LE KELO	10
2.1.1 Maemo a Leleme	10
2.1.2 Maikemišetšo a thuto ya Lelemetlaleletšo la Bobedi	11
2.1.3 Go ruta Lelemetlaleletšo la Bobedi	13
2.1.4 Mabokgoni a Polelo go Lelemetlaleletšo la Bobedi	14
2.1.5 Mehuta ya dilitheresi	15
2.1.6 Sebopego le Tšhomišo ya Polelo	19
2.1.7 Dihlogo le Direrwa	19
2.1.8 Mekgwa le Ditsela tša Go Ruta	19
2.1.9 Bolaodi bja Phapoši le Didirišwa	20
2.2 KELO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI	20
2.3 KABO YA NAKO LE MOKGWA WA GO AROGANYA NAKO	20
2.4 TLHATLOŠO LE TŠWETŠOPELE: MEPHATO YA 1 – 3	20
2.5 KGATIŠO LE PEGO: MEPHATO YA 1 - 3.	20
2.6 DITHUŠATHUTO TŠA GO ITHUTA LE GO RUTA	21
KAROLO 3 KAKARETŠO YA MABOKGONI A POLELO AO A TLA RUTWAGO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI GO MEPHATO YA 1-3	. 22
MPHATO WA 1 LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI	26
MPHATO WA 1 KOTARA YA 1	26
MPHATO WA 1 KOTARA YA 1	28
MPHATO WA 1 KOTARA YA 1	30
MPHATO WA 1 KOTARA YA 1	32
MPHATO WA 2 LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI	35
MPHATO WA 2 KOTARA YA 1	35
MPHATO WA 2 KOTARA YA 1	37
MPHATO WA 2 KOTARA YA 1	40
MPHATO WA 2 KOTARA YA 1	43
MPHATO WA 3 LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI	47
MPHATO WA 3 KOTARA YA 1	47
MPHATO WA 3 KOTARA YA 1	50
MPHATO WA 3 KOTARA YA 1	54
MPHATO WA 3 KOTARA YA 1	58
TLHALOŠONTŠU	. 63

KAROLO 1: SETATAMENTE SA PHOLISI SA LENANEOTHUTO LE KELO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI

1.1 BOITHEKGO

Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba Mephato ya R-12 (SKS) se laetša pholisi ya lenaneothuto le kelo dikolong.

Go kaonafatša phethagatšo, Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba se ile sa fetišwa, gomme diphetogo tšeo di tla phethagatšwa ka Pherekong 2012. Tokomane e tee ya botlalo ya Pholisi ya Lenaneothuto le Kelo, e hlametšwe thuto ye nngwe le ye nngwe go tšea sebaka sa Ditatamente tša Thuto, Ditšhupatsela tša Lenaneo la go ithuta le Ditšhupatsela tša Kelo ya Thuto ka go Mephato ya R-12.

1.2 KAKARETŠO

- (a) Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya *R-12 (January 2012)* se emela setatamente sa pholisi ya go ithuta le go ruta dikolong tša Afrika Borwa gomme se hlamilwe ka tše di latelago:
- (i) Ditatamente tša Pholisi ya Lenaneothuto le Kelo tša thuto ye nngwe le ye nngwe ye e dumeletšwego;
  - (ii) Tokomane ya pholisi, *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement sa Mephato ya R-12* le
  - (iii) Tokomane ya pholisi, *National Protocol for Assessment Grades R-12 (January 2012)*.
- (b) *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya R-12 (January 2012) se tšea sebaka sa ditatamente tše pedi tša Kharikhulamo ya Setšhaba tšeo di šomišwago ga bjale, e lego:*
- (i) *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba se se Boeeditšwego sa Mephato ya R-9, Government Gazette No. 23406 of 31 May 2002, le*
  - (ii) *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba Mephato ya 10-12, Government Gazettes, No. 25545 of 6 October 2003 and No. 27594 of 17 May 2005*
- (c) Ditatamente tša lenaneothuto la setšhaba tše di akantšwego go temanatlaleletšo (b) (i) le (ii), di hlangwa ke ditokomane tša pholisi tše di latelago, tšeo di tla forohlwago ka tatelano ke Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya R-12 (January 2012) mo lebakeng la 2012-2014:
- (i) Lekala la go ithuta/Ditatamente tša Thuto, Ditšhupatsela tša Lenaneo la go ithuta le Ditšhupatsela tša Kelo ya Thuto tša Mephato ya R-9 le Mephato ya 10-12;
  - (ii) Tokomane ya pholisi, *National Policy on assessment and qualifications for schools in the General Education and Training Band*, ye e kwalakwaditšwego ka go *Government Notice No. 124 go Government Gazette No. 29626 of 12 February 2007*;
  - (iii) Tokomane ya pholisi, the *National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF)*, ye e kwalakwaditšwego ka go *Government Gazette No.27819 of 20 July 2005*;
  - (iv) Tokomane ya Pholisi, Phetošo ya tokomane ya pholisi, *National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF)*, mabapi le barutwana ba ditlhoko tše di kgethegilego, tše di phatlaladitšwego ka go *Government Gazette, No.29466 of 11 December 2006*, e akareditšwe ka gare ga tokomane ya pholisi, pholisi ya Setšhaba ye e boelago ka lenaneo le dinyakwa tša tlhatlošo tša Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya R-12; le

- (v) Tokomane ya Pholisi, Phetošo ya tokomane ya pholisi, *National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF)*, mabapi le *the National Protocol for Assessment (Mephato ya R-12)*, ye e kwalakwaditšwego ka go *Government Notice No.1267 go Government Gazette No. 29467 of 11 December 2006*.
- (d) Tokomane ya pholisi, *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R -12*, le dikarolo tša Pholisi ya Lenaneothuto le Kelo bjalo ka ge di lemogwa ka Dikgaolong tša 2, 3 le 4 tša tokomane ye, di bopa ditlwaelo le maemo a godimo a *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba ya Mephato ya R-12*; Ka fao, mabapi le *karolo ya 6A ya South African Schools Act, 1996 (Act No. 84 of 1996)*, e tla hlamela Tona ya Kgoro ya Thuto ya Motheo, motheo go laetša bonyane bja dipoelo le maemo, gammogo le ditshepetšo le ditsela tša go ela bokgoni bja morutwana tše di tla swanelago dikolo tša mmušo le tša go ikema ka botšona.

1.3 Maikemišetšokakaretšo a Lenaneothuto la Afrika Borwa

- (a) *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya R-12* se fa tlhalošo ya tsebo, mabokgoni le meetlo yeo e swanetšego go rutwa mo dikolong tša Afrika Borwa. Lenaneothuto le, le ikemišeditše go netefatša go re barutwana ba humana le go šomiša tsebo le mabokgoni ka tsela yeo e kwešišegago mo maphelong a bona. Ka go realo, lenaneothuto le hlatloša tsebo ka dikamano tša tikologo ya selegae, mola le šeditše kamego ya ditaelo tša boditšhaba.
- (b) *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya R-12* se ikemišeditše go tšweletša merero ya:
- go hlama barutwana, go sa šetšwe maemo a ekonomi malapeng a gabobona, morafe, bong, go itakanela mmeleng goba go itekanela bokgoni, ka tsebo, mabokgoni le meetlo ya go tšweletša boitshepo le go tšea karolo ga maleba mo setšhabeng bjalo ka badudi ba naga ye e lokologilego;
  - go bula menyako ya thuto ya maemo a godimo;
  - go kgonagatša diphethogo tša barutwana go tšwa go dihlongwa tša thuto go ya go lefase la mešomo; le
  - go fa bengmešomo profaele ye e lekanego ya bokgoni bja morutwana.
- (c) *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya R-12* se theilwe godimo ga metheo ye e latelago:
- Phetošo ya leago: go netefatša gore go se lekalekane ga maemo a thuto ya maloba go a lokišwa, le gore makala ka moka a badudi a hwetša dibaka tša go lekana tša go ithuta;
  - Go ithuta ka mafolofolo le ka tsinkelo: go hlohletša go ithuta ka mafolofolo le ka tsinkelo, go phala go ithuta ka go swara ka hlogo le go dira dithumo ntle le kwešišo goba bonnete;
  - Tsebo ya maemo a godimo le mabokgoni a maemo a godimo: tsebo le mabokgoni a bonyane bja go lekanela ao a swanetšego go fihlelelwa mphatong wo mongwe le wo mongwe, a laeditšwe le go thewa godimo, maemo a fihlelegago dithutong ka moka;
  - Kgatelopele: diteng le dikamano tša mphato wo mongwe le wo mongwe di laetša kgatelopele go tloga go tše bonolo go ya go tša go raragana/bothata;
  - Ditokelo tša botho, boakaretši, toka ya tikologo le leago: go tsentšha ditheo le ditšhomišo tša toka ya leago le ya tikologo le ditokelo tša botho bjalo ka ge di hlalošitšwe ka go Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa. *Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya 10-12* se šetša ditaba tša go fapana go swana le bodiidi, go se lekalekane, morafe, bong, leleme, bogolo, go se itekanele le mabaka a mangwe;

- Go bona mohola wa dithulaganyo tša tsebo ya setšo: go amogela le go dumela gore naga ye e na le histori ye e humilego le bohwa tše e lego diabi tše bohlokwa kgodišong ya meetlo ye e tšwelelago go molaotheo; le
  - Kamogelego, boleng le bokgoni: go aba thuto ye e bapetšegago le ya dinaga tše dingwe, go ya ka boleng, bophara le botebo.
- (d) Setatamente sa Kharikhulamo ya Setšhaba sa Mephato ya R-12 se ikemišeditše go tšweletša barutwana ba go kgona go:
- lemoga le go rarolla mathata le go tšea diphetho ka go nagana ka tsinkelo le boithlhamelo bjo bo tseneletšego;
  - šoma ka bokgwari ba le noši ga mmogo le ba bangwe bjalo ka maloko a sehlopha;
  - rulaganya le go kgona go itaola mešongwaneng ya bona ka maikarabelo le ka bokgwari;
  - kgoboketša, sekaseka, rulaganya le go lekola tshedimošo ka tsinkelo;
  - kgokagana ka bokgwari le ba bangwe ka go diriša diswantšho tša go bonwa, dikai le/goba mabokgoni a polelo mo mekgweng ya go fapafapana;
  - diriša saense le theknolotši ka bokgwari le ka tsinkelo ba bontšha maikarabelo mabapi le tikologo le maphelo a ba bangwe; le
  - laetša kwešišo ya lefase bjalo ka sehloga sa dithulaganyo tša go nyalelana ka go lemoga gore dikamano tša tharollo ya mathata ga di tšwelele di le ka botšona fela.
- (e) Boakaretši bo swanetše go ba kgwekgwe ya thulaganyo, peakanyo le go ruta ga sekolo se sengwe le se sengwe. Se se ka phethagala ge fela barutiši ba na le kwešišo ya maleba ya go lemoga le go fediša mapheko a go ithuta, le go beakanyetša go se swane. Senotlelo sa go laola boakaretši ke go netefatša gore mapheko a a lemogwa le go elwa šedi ke mafapha ka moka a maleba a thekgo tikologong ya sekolo; go akaretša barutiši, Dihlopha tša Thekgo tša Selete, Dihlopha tša thekgo ya Dihlongwa; batswadi le Dikolo tše di Kgethegilego bjalo ka Disenthara tša Methopo. Go fediša mapheko a go ithuta ka phapošing, barutiši ba swanetše go šomiša mekgwanakgwana ye e fapanego ya mananeothuto bjalo ka yeo e akareditšwego ka go Department of Basic Education's Guidelines for inclusive Teaching and Learning (2010)

1.4 Kabo ya Nako

1.4.1 Sehlopha sa Motheo

(a) Taetšo ya nako ya go ruta ye e abetšwego dithuto tša Sehlopha sa Motheo ke ye e latelago:

THUTO	MPHATO WA R (DIIRI)	MPHATO WA 1 (DIIRI)	MPHATO WA 2 (DIIRI)	MPHATO WA 3 (DIIRI)
Leleme la Gae	10	8/7	8/7	8/7
Lelemetlaleletšo la Pele	N/A	3/2	3/2	3/4
Lelemetlaleletšo la Bobedi	N/A	1	1	1
Mmetse	7	7	7	7
Mabokgoni a Bophelo	6	6	6	7
• Tsebo ya go Thoma	(1)	(1)	(1)	(2)
• Bokgabo bja Boitlhamelo	(2)	(2)	(2)	(2)
• Thutatšhidullammele	(2)	(2)	(2)	(2)
• Thutaphelo	(1)	(1)	(1)	(1)
TOTAL HOURS	23	24	24	26

(b) Taetšo ya nako ya go ruta go Mphato wa R ke diiri tše 23. Taetšo ya nako ya go ruta go Mephato ya 1-2 ke diiri tše 24; gomme Mphato wa 3 o abetšwe diiri tše 26.

(c) Leleme la Gae go Mphato wa R o abetšwe diiri tše 10. Bontši ba nako ya diiri tše 8 le bonnyane diiri tše 7 bo abetšwe Leleme la Gae go Mephato ya 1-3. Lelemetlaleletšo la Pele go Mephato ya 1-2 le abetšwe bontši ba nako ya diiri tše 3 le bonnyane diiri tše 2; gomme Mphato wa 3 wa fiwa bontši ba diiri tše 4 le bonnyane diiri tše 3. Lelemetlaleletšo la Bobedi le abetšwe iri e 1 go Mephato ya 1-3.

(d) Mmetse go Mephato ya R-3 e abetšwe diiri tše 7. Mabokgoni a Bophelo go Mephato ya R-2 e abetšwe diiri tše 6; gomme Mphato wa 3 o abetšwe diiri tše 7.

1.4.2 Sehlopha sa Gare

(a) Taetšo ya nako ya go ruta ye e abetšwego dithuto tša Sehlopha sa Gare ke ye e latelago:

THUTO	DIIRI
Leleme la Gae	6
Lelemetlaleletšo la Pele	5
Lelemetlaleletšo la Bobedi	2
Mmetse	6
Saense le Theknolotši	3.5
Disaense tša Leago	3
Mabokgoni a Bophelo	4
• Bokgabo bja Boitlhamelo	(1.5)
• Thutatšhidullammele	(1)
• Thutaphelo	(1.5)
PALOMOKA	29.5

1.4.3 Sehlopha sa Godimo

a) Taetšo ya nako ya go ruta ye e abetšwego dithuto tša Sehlopha sa Godimo ke ye e latelago:

THUTO	DIIRI
Leleme la Gae	5
Lelemetlaleletšo la Pele	4
Lelemetlaleletšo la Bobedi	2
Mmetse	4.5
Disaense tša Leago	3
Theknolotši	2
Disaense tša Ekonomi le Taolo	2
Tsebišo ya Bophelo	2
Bokgabo bja Boitlhamelo	2
PALOMOKA	29.5

1.4.4 Mephato ya 10-12

(a) Taetšo ya nako ya go ruta ye e abetšwego dithuto tša Mephato ya 10-12 ke ye e latelago:

THUTO	DIIRI
Leleme la Gae	4.5
Lelemetlaleletšo la Pele	4.5
Lelemetlaleletšo la Bobedi	2
Mmetse	4.5
Tsebišo ya Bophelo	2
Bonyane bja dithuto tše dingwe le tše dingwe tše tharo bjo bo kgethilwego go tšwa go Sehlopha sa B <u>Semamatletšwa B</u> , <u>Dinkatlapana B1-B8</u> tša tokomane ya pholisi, <i>National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12</i> , go ya le ka tšweletšo ye e laeditšwego go temana ya 28 ya tokomane ya pholisi yeo.	12 (diiri tše 3x4)
PALOMOKA	29.5

Nako ye e abilwego ka beke e ka dirišetšwa fela bonyane dinyakwa tša dithuto tša SKS bjalo ka ge di laeditšwe ka godimo, gomme e ka no se šomišetšwe dithuto tše dingwe le tše dingwe tša tlaleletšo tšeo di okeditšwego go lenaneo la bonyane bja dithuto. Ge morutwana a rata go ingwadišetša dithuto tše dingwe, nako ya go ruta dithuto tšeo e swanetše go oketšwa.

KAROLO YA 2: TSEBAGATŠO YA LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI SEHLOPHENG SA MOTHEO

2.1 MALEME GO SETATAMENTE SA PHOLISI SA LENANEOTHUTO LE KELO

Leleme ke sedirišwa sa go hlohla monagano le kgokagano. Gape ke tsela yeo ka yona batho ba abelanago setšo le bokgabo go kwešiša lefase leo ba phelago go lona bokaone. Go ithuta go šomiša leleme ka nepagalo go kgontšha barutwana go nagana le go ikgobokeletša tsebo, go itlhaloša, go tšweletša maikutlo le dikgopolo, go kgokagana le ba bangwe le go laola maphelo a bona mo lefaseng. Go fa barutwana diswantšho le dikgopolo tše di šišitšego, tša go tia tše maatla tše di ka dirago gore lefase la bona le bonagale botse gape le be kaone go feta ka fao le lego ka gona. Polelo e kgona go hlama le go hlatholla go fapafapana ga merafe le tswalano ya leago, gape ke ka polelo ge ditlhamago tša mohuta wo di kgona go nolofatšwa, go katološwa le go thumeletšwa.

2.1.1 Maemo a Leleme

Go ithuta leleme Mephatong ya Sehlopha sa Gare go akaretša maleme a semmušo a Afrika Borwa ka moka, e lego, Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sepedi, Sesotho, Setswana, Siswati, Tshivenda, Xitsonga le maleme ao e sego a semmušo bjalo ka SeArabo, Sefora, Sejeremane, Segujarati, Seheberu, Sehindi, Sentlareana, Selathini, Segerika sa sebjaalebja, Sepotokisi, Sepanishe, Setamili, Setelugu, Seurdu. Maleme ka moka a semmušo a ka rutwa maamong a go ba Leleme la Gae, Lelemetlaleletšo la Pele goba Lelemetlaleletšo la Bobedi. Maleme ka moka ao e sego a semmušo a rutwa maamong a Lelemetlaleletšo la Bobedi. ge fela maleme a a hlabolotšwe.

Leleme la Gae ke leleme la mathomo leo barutwana ba rutwago lona le go le tseba pele. Le ge go le bjalo, dikolo tše ntši tša Afrika Borwa ga di rute maleme a gae a barutwana ba bangwe, di no ba le leleme le tee goba a mabedi ao a rutwago maamong a Leleme la Gae. Ka lebaka leo, maina a, Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Pele a hlaloša maemo a bokgoni ao leleme le rutwago ka ona, e sego leleme la letswela (Gae) goba leo le ithutilwego (go swana le malemetlaleletšo). Mo sebakeng sa merero ya pholisi ye, tšhupetšo ye nngwe le ye nngwe ya Leleme la Gae e swanetše go kwešišwa e šupa maemo a go bolela leleme ka thelelo e sego leleme ka bolona.

Maemo a Leleme la Gae a neela barutwana ka bokgoni bjo bo tseneletšego bja polelo bjo bo laetšago mabokgoni a kgokagano ya motheo le ba bangwe, ao a lego bohlokwa go tša leago le mabokgoni a thutokwešišo, ao a ba thušago go ithuta go kgabaganya lenaneothuto. Go maemo a a leleme, kgatelelo e beilwe go go ruta mabokgoni a go theeletša, go bolela, go bala le go ngwala. Maemo a, a fa barutwana bokgoni bja dingwalo, bokgabo le boikgopolelo bjo bo tla ba kgontšhago go hlama, go gopola le go matlafatša kwešišo ya bona ya lefase leo ba dulago go lona. Mo maamong a a polelo, go gatelelwa go rutwa mabokgoni a go theeletša, go bolela, go bala le go ngwala. Le ge go le bjalo, tiišetšo le kabo ya meputso ya Go theeletša le Go bolela go thoma Mphatong wa 7 go ya godimo e ka fase ga ya mabokgoni a Go bala le Go ngwala.

Maemo a Lelemetlaleletšo la Pele a gopolela gore ga se gore barutwana ba na le tsebo ya leleme leo ge ba fihla sekolong. Nepišo mo mengwageng ya mathomo ya sekolo e lebišitšwe go tšwetšopele ya bokgoni bja barutwana bja go kwešiša le go bolela polelo-mabokgoni a motheo a go kgokagana le ba bangwe. Mo Mephatong ya 2 le 3, barutwana ba thoma go aga tsebotlhaka/litheresi godimo ga motheo wa bomolomo/orale. Ba kgona go šomiša mabokgoni a tsebotlhaka/litheresi a ba šetšego ba ithutile ona ka Leleme la Gae la bona.

Go sehlopha sa Gare le sa Godimo, barutwana ba tšwela pele go kaonafatša mabokgoni a bona a go theeletša, go bolela, go bala le go ngwala. Mo maamong a barutwana ba bantši ba ithuta ka tšhomišo ya Lelemetlaleletšo la Pele la bona, Sepedi (Sesotho sa Leboa) gomme ba swanetše go utollelwa lona kudu. Kgatelelo ye kgolo e fiwa go ithuta Lelemetlaleletšo la Pele go kgona go gopola le go fahlala. Se se tšwetšapele mabokgoni a thutokwešišo, ao ba a hlokago go ithuta Sepedi (Sesotho sa Leboa). Ba tsenelela kudu go ditšweletšwa tša dingwalo gomme ba thoma go tšwetšapele bokgoni bja bokgabo le boikgopolelo ka Lelemetlaleletšo la bona.

Ka nako yeo barutwana ba fihla go Sehlopha sa Godimo, ba swanetše go ba le bokgoni bja go bolela Lelemetlaleletšo la Pele, go ya le ka mabokgoni a motheo a go kgokagana le ba bangwe le mabokgoni a thutokwešišo ao a ba thušago go ithuta. Le ge go le bjalo, bonnete ke go re barutwana ba bantši go fihla gabjale ga ba kgone go kgokagana gabotse ka Lelemetlaleletšo la Pele. Tlhoaho go Sehlopha sa Gare, ke go fa barutwana thekgo, mola ka lehlakoreng le lengwe ba swanetše go fiwa lenaneothuto leo le ba kgontšhago go fihlelela maemo a a nyakegago a Mephato ye e latelago. Maemo a, a swanetše go ba ka tsela yeo barutwana ba ka kgonago go šomiša Lelemetlaleletšo la Pele la bona ka bokgoni bja godimo, go ba beakanyetša thuto ya tlaleletšo goba ya ka Godimo goba lefase la mošomo.

Ka Lelemetlaleletšo la Bobedi go tšewa gore barutwana ga ba na le tsebo ya polelo ye ge ba fihla sekolong. Tsepelelo godimo ga Lelemetlaleletšo la Bobedi ke go tšwetša pele bokgoni bja morutwana bja go kwešiša le go bolela polelo ye –mabokgoni a motheo a dikgokagano le ba bangwe. Gape ba diriša mabokgoni a go bomolomo le go ngwala ao ba šetšego ba ithutile ona Lelemeng la Gae le go Lelemetlaleletšo la Pele Mephatong ya 7 - 9, barutwana ba tla tšwela pele le go matlafatša Go theeletša le Go Bolela ga bona mola ba bile ba tšwetša pele mabokgoni a bona a go Go bala le Go ngwala.

Nakong ya ge ba fihla go Mphato wa 4, ba swanetše go thoma go kgokagana ka Lelemetlaleletšo la bona la Bobedi maamong a dikgokaganong le ba bangwe le go tša selegae. Le ge go le bjalo, nnete ke gore lebakeng le, bontši bja barutwana bo bonagala bo sešo bja kgona go kgokagana gabotse ka Lelemetlaleletšo. Ka go realo, tlhoaho ye kgolo ya Mephato ya 1-3, ke go fa barutwana ba thekgo mola ka lehlakoreng le lengwe e le go ba fa kharikhulamo ye e ba kgontšhago go go fihlelela maemo a a nyakegago mephatong ya ka pele. Maemo a, a swanetše go ba ka tsela ye e lego gore a kgontšha barutwana go diriša leleme la bona la tlaleletšo maamong a bokgoni e le go ba lokišetša thuto ya pele goba ya godimo goba lefase la mošomo.

2.1.2 Maikemišetšo a thuto ya Lelemetlaleletšo la Bobedi

2.1.2.1 Kakaretšo ya maikemišetšo

Malementši a a tlaleleditšwego

Malementši a a tlaleleditšwego ke sedirišwa se bohlokwa go dira botswalano, le bonoši le tšwelopele botswalanong. Afrika Borwa ke naga ya maleme a mantši a lesome- tee a semmušo. Ka fao, go bohlokwa, gore bana ba ithute malemetlaleletšo e sa le ka pela. Go na le mehola yeo e tebilego le go tsenelela, dinyakišišo di bontšha gore go ithuta lelemetlaleletšo go tšweletša go lokologa ga mogopolo. Go ithuta Malemetlaleletšo go sepela gabotse ge bana ba na le motheo wo o tiilego wa Leleme la Gae (LG). Leleme la Gae le fetoga motheo wa go ithuta lelemetlaleletšo go malementši a a tlaleleditšwego.

Bana ge ba thoma go ithuta lelemetlaleletšo go Mphato wa 1, e ka ba legatong la Lelemetlaleletšo la Pele (LTP) goba la Bobedi(LTB) , ba hloka go aga motheo wo o tiilego wa bomolomo mmogo le gore ba tšweletšwe go mongwalo wa maleme ao. Ba hloka gore ba kwe polelo e bonolo yeo e bolelwago kudu yeo ba tlogo go e kwešiša go tšwa kgopolong. Go theeletša morutiši a bolela le go bala kanegelo go tšwa dipukung tšeo di swantšhitšwego ka bogolo (Dipukukgolo) ke tsela e botse ya go dira se; e tliša tlhalošo ya maleba ya go tšweletša tlotlontšu le go hlohletša bana go ithuteng go bala ga bona ga mathomo. Ge kwešišo ya bana e gola, ba hloka dikgoba tše ntši tša go theeletša le go bolela leleme ka ditsela tše bonolo. Ba hloka dikgoba tša go tsenelana ka mabaka a a nepagetšego, mohlala, ge go sa thongwa, se se ka dira gore ba fetole ka leleme leo le lebeletšwego ge ba fiwa ditaello.

Go bohlokwa go lemoga gore ge bana ba ka thoma go bala le go ngwala ka Leleme la Gae, ba ka fetišetša tsebo le bokgoni bjo bo latelago bja polelo go baleng le go ngwaleng ga Malemetlaleletšo a Pele le a Bobedi:

- temogo le tšhomišo ya medumo – bokgoni bja go ripaganya le go tswakanya dinoko le medumo
- temogo ya mongwalo –kwešišo ya gore maswao mo letlakaleng a emetše ditlhaka

- temogo ya ditlhaka –kwešišo ya gore ditlhaka di emetše medumo, le gore ditlhaka di šomišwa go bopa mantšu le mafoko
- kwešišo ya gore mogatišo o re fa tlhalošo le gore go bala ke go hwetša tlhalošo go tšwa go mogatišo
- dikgopolo tše dingwe tša mogatišo mohl. gore re bala go tloga go la ngele go ya go la go ja
- mekgwa le maitshwaro a go bala le go ngwala – ge barutwana e le babadi le bangwadi ba boitshepo ka Leleme la Gae, ba ka kgona go fetišetša tsebo yeo go baleng le go ngwaleng Malemetlaleletšo a Pele le a Bobedi (LTP le LTB)
- tsebo ya diteng – diteng tšeo di kgonnwego ka leleme le tee di fetišetšwa lelemeng le lengwe, ge e ba sererwa se rutilwe ka Leleme la Gae, se fa motheo wa tšweletšo ya polelo Malemetlaleletšong a bona a Pele le a Bobedi (LTP and LTB)

Ka thokong ya Lelemetlaleletšo la Pele, bana ba swanetše go bala le go ngwala ka boitshepo ka leleme leo le nepilwego mafelelong a Mphato wa 3, segolothata e le gore ba tlile go le šomiša e le Leleme la go lthuta le go Rutwa ka go Mphato wa 4. Ge go etla go Lelemetlaleletšo la Bobedi, moo nako yeo e abilwego e le go ye kopana, šedi ye kgolo e tla fiwa poledišano ya bomolomo.

Go baleng dipuku tše bonolo ka Lelemetlaleletšo la Pele le la Bobedi , bana ba tla tšwelela go leleme leo le lebeletšwego ba oketša tlotlontšu ya bona. Ba ka kgona le go šomiša mabokgoni a bona a maswa a go ngwala ao ba sa tšwago go ikhweletša ona, go thekga tšwetšopele ya polelo ya bona ya bomolomo (mohl. go ngwala mantšu ka pukwaneng ya tlotlontšu ke mokgwa wa maleba wa go tšwetšapele tlotlontšu).

Tlemagano ya setho

Tabataba ya tšweletšo ya Lelemetlaleletšo la Bobedi ke go hlatloša botswalano le go gokarela diphapano le kakaretšo (maleme, šetšo le mmala) ka phapošing le sekolong. Go ithuta maleme go hlohletša kwešišo le go hlompha ditšo tše fapanego. Go ithuta leleme le leswa go swanetše go akaretša maitukišetšo a setšo, ditlwaedi le mekgwa: mohlala “go iša mahlo fase ge o bolela le motho yo mogolo, go momagantšha diatla ge o leboga, bjbj.

Dikolo di swanetše go dira bonnete bja gore leleme leo le abiwago leemong la Lelemetlaleletšo la Bobedi ke le lengwe la maleme a 9 a semmušo a maleme a setšo (African languages) gomme ge kgetho ya leleme e dirwa, go boledišanwe le Lekgotla Taolo la Sekolo (SGB). Maikemišetšomagolo a lenaneothuto la Lelemetlaleletšo la Bobedi ke go hlatloša tšhomišo ya maleme a setlogo a setšo (indigenous African languages) le thekgo go bao ba sa a bolelego leleme leo, go ithuta leleme la setšo gannyane leemong la Lelemetlaleletšo la Bobedi Sehlopheng sa Motheo go tloga Mphatong wa 1. Dinyakišišo di bontšhitše **gore go dikolo tšeo e lego** gore Leleme la go lthuta le go Rutwa (LoLT) le Lelemetlaleletšo la Pele e lego English goba Afrikaans, barutwana ba bantši ba maleme a setšo ga ba tswakatswakane le bagwera le barutiši ba bona ka maleme a a tebilego. Lelemetlaleletšo la Bobedi le tla fa tlhagišo ya go bula dikgoba go barutwana ka moka go ikgatelela ka maleme a mangwe ka ntle le English le Afrikaans. Barutiši ba tla hlohletšwa go hlatloša maleme a mangwe ka ntle go English le Afrikaans go akaretša phapano le mamentšhi a a tlaleleditšwego.

2.1.2.2 Dinepo thwii

Go ithuta Lelemetlaleletšo la Bobedi go swanetše go kgontšha barutwana go:

- ikhweletša mabokgoni a polelo ao a nyakegago go kgokaganeng ka nepagalo ka leleme leo le nepišitšwego maamong a motheo;
- theeletša, bolela, bala/bogela le go ngwala polelo ka boitshepo bjo bo golago le boipshino. Mabokgoni a le maitshwaro di bopa motheo wa go ithuta go ya go ile;

- itlhlagiša ka bomolomo le ka go ngwala le go tšweletša maikutlo gore ba tle ba ikwe ba kgotsofetše ka polelo ya bona;
- diriša polelo le boikgopolelo bja bona ka go tseba kutšwanyana ka seo ba lego sona, ditšo tše di fapanego le lefase leo le ba dukologilego. Se se tlo ba kgontšha go hlagiša maitemogelo a bona ga ešita le tšeo ba di utollotšego/hweditšego mabapi le lefase ka go bolela/bomolomo le ka go ngwala.
- diriša polelo go fihlelela le go kgonagatša kgokagano mabakeng a mangwe. Litheresi ya tshedimošo ke mabokgoni a bohlokwa mo 'mehleng yeno ya tsebo' ka ge e bopa motheo wa go ithuta go ya go ile;
- diriša polelo bjalo ka mokgwa wa go tšweletša tshedimošo ka direrwa tše di tlwaelegilego; go mekamekana le molokoloko wa ditšweletšwa tša tlwaelo, le go bala ditšweletšwa gore ba ipshine, le go hwetša tshedimošo ya motheo le go kgokagana.

2.1.3 Go ruta Lelemetlaleletšo la Bobedi

Gore o tle o ithute Lelemetlaleletšo gabotse, motho o swanetše go ikamanya le baboledi ba polelo ye ka mo go kgonegago gore a bope bokgoni bja thutamaleme le bokgoni bja motheo bja go boledišana. Ka go realo, barutiši ba swanetše go kgonthišiša gore barutwana ba theeletša le go le go bala Lelemetlaleletšo ka nako yeo le e abetšwego go ya ka merero ye fapafapanego. Barutwana ba nyaka go fiwa dibaka tša go theeletša Lelemetlaleletšo go hwetša tshedimošo le tlhaologanyo (mohl. poledišano) le go ipshina (mohl. koša). Se bohlokwahlokwa le go fetiša, ke gore ba nyaka go fiwa dibaka tša go bala le go bogela Lelemetlaleletšo go hwetša tshedimošo (mohl. ditaelo mabapi le go apea nama), boipshino (mohl. kanegelwana). Dinyakišišo di laetša gore tsela ye kaone ya go tšwetša pele tlotlontšu ye e phatlaletšego ke ka go bala ditšweletšwa tša maleba. Go bohlokwsa kudu gore ditšweletšwa tša bomolomo, tša go ngwalwa le tša go theeletšwa di be maamong a maleba go lekanela barutwana. Ge e le gore ditšweletšwa di bothata kudu, barutwana ba tlo nolega moko ka fao ba se ithute selo; ge e le gore di boleta kudu, le gona ba ka se be ditlhohlo ka fao ga go e le seo se ba tšwelago mohola ka sona. Tema ye bohlokwa ya morutiši wa polelo ke go bapetša maemo a sengwalwa le maemo a barutwana. Go kgabaganya le Sehlopha sa Gare barutwana ba swanetše go ba ba theeletša le go bala ditšweletšwa tšeo di sepelelanago le mabokgoni a bona a polelo ao a tšwelago pele.

Gape barutwana ba swanetše go diriša Lelemetlaleletšo la bona gantšintši ge go kgonega. Ba nyaka go fiwa dibaka tša go theeletša, go bolela, go bala le go ngwala gannyane ka Lelemetlaleletšo mabakeng a go amana le ba bangwe (mohl. poledišanong), go tšwetša pele boithamelolo bja bona (mohl. ka go diragatša dikoša le go diragatša ka kakaretšo bj.bj), go tšwetša pele mabokgoni a dikgokagano (mohl. go hlagiša kgopolo, go kopana le batho le go dumediša)

Barutwana ba swanetše go kwešiša nepo ya gore ke ka lebaka la eng ba swanetšet go bolela. Go kgabaganya le Sehlopha sa Gare, barutwana ba swanetše go ba ba dira mešongwana ya bomolomo yeo e lego maleba le mabokgoni a bona a polelo ao a sa tšwelago pele. Go bohlokwa gore barutwana Go bohlokwa gore barutwana ba laetšwe mo ba fošitšego nako le nako ge ba dira bomolomo gore ba tsebe fao ba swanetšego go kaonafatša gona le gona bjang. Karolo ye bohlokwa ya morutiši wa polelo, ke go fa dipolelo tša maemo a godimo, gomme se ke sona motheo o mobotse wa kelo ya maleba.

Barutwana ba swanetše go tseba dintlhatheo tša polelo: popopolelo, tlotlontšu, mopeleto le maswaodikga. Ka kakaretšo, barutiši ba tlo šomana le dintlha tše tša polelo go ya ka dikamano. Go fa mohlala, ba ka dira gore barutwana ba lemoge sebopego le diponagalo tšeo di dirišitšwego ge go fiwa ditaetšo (ditaelo di a šomišwa. Go sa na le sebaka sa go ruta thwii dintlhatheo le go di phethagatša ka go di diragatša

Ge go dirwa boitokišetšo bja dibeke tše pedi, barutši ba swanelwa ke go logaganya mabokgoni a polelo mmogo le dintlhatheo tša polelo. Ba swanetše go kgetha mohuta wa setšweletšwa le sererwa/morero ye e tla ba thabišago; ge barutwana ba se na mafolofolo le go hloka tlhohleletšo ba tlo ithuta ka gonyane. Go fa mohlala, sererwa ka dikafoko/mafoko e ka ba “Sekolo sa gešo. Barutiši ba ka tsebagatša sererwa se ka go theeletša le goba go bala e le go aga tsebo ya polelo le tlotlontšu yeo e nyakegago ge go bolelwa. Go fa mohlala, barutwana ba ka bala setšweletšwa se sekopana seo se tšweletšago tlotlontšu le dibopego tša polelo. Ge barutwana ba šetše ba tlwaetše polelo ye e amanago le sererwa, gona ba ka ngwala sekafoko/lefoko. Se se ka ba fa sebaka se sekaone sa go šoma ka polelo. Morutiši a ka ba fa dipolelo ge ba dutše ba dira ba dira modiro wo le go o laola gomme ka go realo a ba fa mošongwana wa kelo mafelelong.

Mephatong ya 1 – 3, go bohlokwa gore:

- Go be le tsepelelo ye e tiilego go Go theeletšeng le Go boleleleng.
- Go be le thekgo ye e tšwelago pele go aga tlotlontšu, tlhamo ya mafoko le ditemana le popopolelo go ya ka dikamano.
- Barutwana ba šome ka ditšweletšwa tše di fapafapanego, go akaretšwa le ditšweletšwa tša go bonwa.
- Ditšweletšwa di oketšega ka go ba bothata ge ba dutše ba tšwela pele le mephato ya bona.

2.1.4 Mabokgoni a Polelo go Lelemetlaleletšo la Bobedi

Lelemetlaleletšo la Bobedi (LTB) le tlo abiwa Mephatong ya 1 go fihla go 3 ka maleme ka moka a 11 a semmušo. Se segolothata go lenaneothutong la Lelemetlaleletšo la Bobedi ke go tšwelapele ga mabokgoni a kgokagano ya bomolomo. Lenaneothuto la Lelemetlaleletšo la Bobedi le tla akaretša mabokgoni a a latelago a bohlokwa:

<ul style="list-style-type: none"> • Go theeletša le go bolela: ditlhaeletšano tša bomolomo le mabokgoni a go ithuta polelo 	<p>Go Gopodišiša le go Fahlela le Sebopego le Tšhomišo ya polelo tšeo di logagantšwego ka go mabokgoni a go theeletša le go bolela le mabokgoni a go ithuta go bala ga mathomo.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mabokgoni a Go ithuta go bala ga mathomo (Temogo le tšhomišo ya medumo, go bala le go ngwala ga mathomo) 	

Šedi ya Lelemetlaleletšo la Bobedi ke go dirišwa bjalo ka **leleme poledišano la go ruta le tšwetšopele ya motheo wa mabokgoni a poledišano a sebomotho**. Šedi e kgolwane e tla ba go mešongwana ya go theeletša le go bolela yeo e akaretšago go ithuta ditumedišo, go fetola ditaelo, go dira dikgopelo, go šomiša polelo ya maleba le go kgatha tema dipolelišanong tše bonolo go šomišwa poeletšo ya sekafoko.

Ge morutiši a tšweletša Lelemetlaleletšo la Bobedi Mphatong wa 1, o hloka tsela e bonolo ya go ruta ‘Lelemetlaleletšo’ go barutwana ba gagwe ba bannyane. Tsela e botse ya go dira se, ke ka go šomiša phaphete, yeo e ka fiwago leina ka lelemetlaleletšo leo; mohlala, *Ke nna Pule*. Thutong ya mathomo, morutiši o tšweletša phaphete a botša barutwana gore Pule ga a kgone go bolela leleme la bona la gae; a ka bolela, mohl. Setswana fela, ka fao ba tlamegile go bolela le Pule ka Setswana. *Pule* o tla thoma go ba leloko la phapoši ya Lelemetlaleletšo la Bobedi go ya go ile. Morutiši a ka tšweletša phaphete ya bobedi (mohl. Ke nna *Palesa*) go laetša poledišano ka phapošing ya Lelemetlaleletšo la Bobedi (mohl. madume).

Ge re ithuta maleme ka bomolomo, go swanetše go ba le poeletšo e ntši go thekga go gopodišiša. Dikošana le direto tša go diragatšwa, kanegelo ya go bušeletšwa le go bala mmogo di swanetše go ba mešongwana ya dikokwane tša kharikhulamo ya Lelemetlaleletšo la Bobedi. Bana ba ka rutwa gape polelo ya maleba, mohlala, ditumedišo. Mokgwa wo mongwe wo o šomago gabotse ke **Tšhomišo ya Ditho tša mmele (TPR)**, wo e ba go mokgwa wa poledišano **ya go se bolele**, mohl. bana ba fetola ditaello ka tsela ya go kgahliša ka dithalokwana tša go swana le '*Simone o re...*'. Dikošana le direto tša go diragatšwa ke tše dingwe tša go bopa TPR. Go bušeletša ka go gobela (Choral drilling) tlotlontšu ya maleba le poeletšo ya sekafoko tšeo di rutilwego dikanegelong (tša go botšwa le go bala), dikošana le direto di swanetše go ba mešongwana ya setlwaedi.

Tlotlontšu ya maleba le sekafoko go tšwa dikanegelong, dikošaneng le diretwaneng di ka šomišwa ka phapošing go di amanya le ditlwaedi tša tšatši ka tšatši le go oketša dikgoba tša go hwetša le go šomišwa ke bana. Tlotlontšu yeo e rutilwego, e ka kgomaretšwa lebotong go gopotša barutiši le barutwana ka mantšu ao ba a rutilwego. Ge bana ba kgona go ngwala mantšu ka Leleme la Gae, ba ka kgona go a ngwala ka gare ga dipukuntšu tša bona (puku ya tlotlontšu) a akaretšwa go dithalokwana tša tlotlontšu.

Ge bana ba kgona go bala le go ngwala ka Leleme la Gae (ge ba fetša Mphato wa 1), ba ka šomiša se bjalo ka mothopo go ithuta Lelemetlaleletšo la Bobedi. Mohlala, ba ka bala Dipukukgolo tšeo di na go le ditšhupetšo tše ntši le temana tše bonolo le morutiši. Ba ka bala ditšweletšwa mo phapošing ka Lelemetlaleletšo la Bobedi (mohl. ditšhupetšo, tlotlontšu, diphoustara), le go bala dipuku tše bonolo kudu ka Lelemetlaleletšo la Bobedi, ge e le gore di sekhutlwaneng sa go bala. Ba ka ngwala mantšu a maswa ka gare ga dipukuntšu tša bona (puku ya tlotlontšu) gomme ba ithuta ona. Se se tla fa bana tsebo e ntši ya Lelemetlaleletšo la Bobedi le go ba thuša go tšweletša tlotlontšu.

Kharikhulamo ya Lelemetlaleletšo la Bobedi la Sehlopha sa Motheo e beakantšwe ka tsela ye e latelago:

- diteng, dikgoplo le mabokgoni tšeo di rutwago ka kotara
- ditlhahlo tša kabo ya nako
- ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo
- Lenaneo la dithušathuto tše di kgethetšwego mphato wo mongwe le wo mongwe.

2.1.5 Mehuta ya dilitheresi

Dithuto tša Lelemetlaleletšo la Bobedi di swanetše go akaretša bomolomo, go bona, go balela le ditšweletšwa tša dilitheresi. Barutiši ba hlohleletšwa go šomiša Leleme la Gae go thekga le go rutwa ga Lelemetlaleletšo la Bobedi. Ditlhaka le dingwalwa tšeo di šomišitšwego ka maleme a Setšo di swana le tša English le Afrikaans mohl: barutwana ba LTB ba tla kgona go balela le go lemoga dinomoro eupša ba tla swanela ke go ithuta mainapalo ka leleme le leswa. Go hlohleletšwa tšhomišo ya dikošana tša go balela le direto go ruta mainapalo, matšatši a beke, dikgwedi tša ngwaga, bjj. Matseno a go ruta temogo le tšhomišo ya medumo a tla dirwa go ya ka leleme leo le rutwago.

Kanegelo ya go thekgwa ka dithušathuto tša dipono le dikwi e hlohleletšwa go tšweletšweng tša dingwalwa tša litheresi. Dipukukgolo le diphoustara, di šišinywa go Mphato wa 1. Dingwalwa tša go ba le mantšu a bohlokwa le dikafoko di swanetše go šomišwa go Mphato wa 2. Go Mphato wa 3 dingwalwa tša go ba le mantšu a bonolo a go bušeletšwa kgafetša, poeletšo ya dikafoko le mafoko di swanetše go šomišwa go godiša go bala ga mathomo.

Go Theeletša le go Bolela

Go ithuta lelemetlaleletšo go swana le go ithuta leleme la gae ka ntle le gore se se direga moragonyana maphelong a bana. Ngwageng wa mathomo maphelong a bona, bana ba kwa kelo ya godimo ya polelo e bonolo ka kakaretšo, yeo e ba thušago go thutapolelo le tlotlontšu ya leleme la gae gannyane. Ka morago ga ngwaga goba go feta, bana ba thoma go bolela leleme la gae efela ba sa šomiše mafoko ao a tletšego a feletšego. Ba thoma ka go bolela lentšu le tee goba a mabedi, ao ba a šomišago go hlagiša mehutahuta ya ditlhalošo le mabaka. Ba kwešiša polelo yeo e lego bothata kudu go feta go itlhagiša.

Go bohlokwa go barutiši go lemoga se ge bana ba ithuta lelemetlaleletšo. Go Mphato wa 1, barutwana ba swanetše go rutwa mehuta yeo e fapanego ya polelo ya bomolomo ka mokgwa wa dikanegelo le ditaelo tša ka phapošing. Go theeletša dikanegelo ke tsela e botse go bana go ithuta lelemetlaleletšo. Morutiši o swanetše go:

- Kgetha kanegelo ya sebopego se bonolo sa go ba le pušeletšo, yeo e dumelelago barutwana go amega setsopolweng ka mokgwa wa polelo košana (sekafoko)
- Bolela ka boiketlo ka polelo ye bonolo kudu
- Šomiša polelo ya dika tša mmele, diswantšho le didirišwa tša nnete go hlagiša tlotlontšu e mpsha le go thekga kwešišo ya kanegelo;
- Boeletša kanegelo makga a mmalwa, akaretša bana ga nnyane ga nnyane, kgafetša kgafetša , mohlala ka go kopanya le go bolela mmogo
- ngwala tlotlontšu a maleba dikarateng tša mantšu gomme o di kgomaretše lebotong.

Tsela ye nngwe ye botse ya go ruta bana lelemetlaleletšo la bobedi ke ya go theeletša dikanegelo (ditšweletšwa tša nnete) tšeo morutiši a ba balelago tšona. Morutiši o bala go tšwa go “Pukukgolo”, Pukukgolo ya diswantšho ya go ba le mongwalo wo o godišitšwego wo barutwana ka moka ba ka kgonago go o bona ge morutiši a bala. Se se bitšwa “Go bala Mmogo”. Mohola wo mongwe wo mogolo wa Go bala Mmogo ke go tšwetša pele gape tsebotlhaka/liheresi ye e thomago ya barutwana. Mohlala, bana ba ithuta dikgopolo tša kgatišo (mohlala, gore re thoma go bala mo mathomong a puku gomme ra fetša mafelelong; le gore re bala go tšwa go la ngele go ya go la go ja le go tšwa godimo go ya bofase bja letlakala). Ba thoma go lemoga mantšu a bonolo a go ngwalwa ka lelemetlaleletšo (mohlala, yena, bona). Barutwana ba swanetše go itlwaetša mošongwana wa Go bala Mmogo ka ge ba tla be ba o dira gape ka go dithutišo tša Leleme la Gae. E tla thekga go ithuta polelo ge kanegelo yona yela e boletšwe ka Leleme la Gae, Lelemetlaleletšo la Pele le la Bobedi moo go kgonegago.

Tsela ye nngwe ye botse kudu ya go tlaetša bana lelemetlaleletšo ke ya go fa barutwana ditaelo tše bonolo tšeo ba tla di arabago ka go di laetša ka sebele; mohlala, morutiši a ka re, “Thabo etla mo” ka taetšo ya letsogo gomme Thabo a araba ka go dira seo a se laelwago. Mokgwa wo o tsebjago ka la “Go iphetolela ka botlalo ka sebele” o na le mohola ka go re morutiši a ka kgona go lemoga ka bjako ge Thabo a kwešiša ditaelo goba aowa, gomme a ka fa dipolelo- a ka re ‘o šomile gabotse, Thabo’ goba a ka boeletša taelo e sego ka lebelo a gatelela ka maatla taetšo ya mmele. Polelo ya ka phapošing (mohlala, Etle mo pele o dule godimo ga khaphete) e tšweletša dibaka tša tsela ya tlhago ya go tsebiša “Go iphetolela ka botlalo ka sebele”. Dikošana le diretswana tša go laetšwa ka ditiro tša go ruma, le tšona ke mokgwa wo mobotse wa go kopantšha polelo le tiro ya sebele ka tsela yeo e thekgago bobedi kwešišo le tsebo ya polelo.

Mohola wa mekgwa ye meraro yeo e hlalošitšwego ka godimo (go theeletša dikanegelo, Go bala Mmogo le Go Iphetolela ka botlalo ka sebele ke gore ka moka di lebanya go go ithuta polelo ka go theeletša kwešišo . Barutwana ba bannyane ba gapeletšega go bolela, go fokotša pelaelo le go dira gore ba be le kwešišo ya polelo. Le ge go le bjalo, gore ba be bašomiši ba polelo ba go ba le bokgoni, barutwana ba swanetše go itlwaetša go bolela polelo.

Mo mathomong, polelo ya barutwana ya go bolelwa e tla latela sebopego se itšego- dikoša tše ba ithutago ka hlogo, diretokošana tša go diragatšwa, le polelo ye e latelago sebopego se itšego yeo ba ithutago yona ka dihlophana, mohlala, “Re a lotšha, le kae?” ‘Nna ke gona wena o kae?’ Gannyane ge bana ba thoma go kwešiša lelemetlaleletšo, ba swanetše go thoma ka go bolela polelo ya lentšu le tee goba a mabedi. Mohlala, go fetola potšišo ya morutiši, ‘Naa le ratile kanegelokopana?’, morutwana o araba ka gore ‘Ee’ goba ‘Aowa’. **Dithalokwana** ke tsela e botse ya go tlaleletša polelo le go fa bana mafolofolo a go ithuta. Mohlala, morutiši a ka šomiša **sediko** go ruta polelo ya maleba. Ngwana o tee o thoma ka go botšiša **‘Ke wena mang /Leina la gago ke wena mang?’** Karabo ya ngwana yo a latelago (mohl. Zuki) gomme ngwana yo a latelago a botšiša **‘Ke wena mang / Leina la gago ke wena mang?’** bjalobjalo go fihla bana ka moka ba tšeere karolo.

Go tloga mathomong, polelo ya go bolelwa ye e tšwelelago ya morutwana e swanetše go godišwa (k.g.r. go diragatšwa le go thekgwa). Mohlala, barutwana ba ka thoma go reta/opela dikošana le direto tša go diragatšwa, ba bušeletša dikafoko, pušeletšo ya tlotlontšu le go tšea karolo ka go diragatša, dipoledišano, bjj. Ka thušo ya morutiši, bana ba ka boeletša dikarolo tša kanegelo ba šomiša didirišwa (mohl. diširasefahlego, diphapete, bjj.) Morutiši o swanetše go ba le bonnete bja gore bana ka moka ba hwetša sebaka sa go bolela ka lelemetlaleletšo le leswa tikologong yeo e bolokegilego ya go ba le thego. Ka lebaka la gore bana ba tla tšwelapele ba ithuta ka dikgato tša go fapana, morutiši o swanetše go fa bana sebaka sa go bolela, go akaretša go šupa le go fa dilo maina tšeo di lego diswantšhong le ka phapošing, bjj. Ge bana ba tšwela pele go tloga mphantong wo mongwe go ya go wo mongwe, morutiši a tsebe gore bana ba tla bolela sebaka se setelele ba šomiša mantšu a mantši.

Mešongwana ya Go Theeletša le go Bolela e beakantšwe go ya ka merero. Go šišintšwe gore go Mphato wa 1 le wa 2 morutiši a kgethe merero bonnyane e mebedi ka kotara gomme go Mphato wa 3 a kgethe ye meraro. Morutiši o swanetše go kgetha merero yeo e hwetšwago ge go rutwa lelemetlaleletšo. Merero e šwanetše go ba yeo e tlwaelegilego go barutwana, yeo ba šetšego ba e šomiša go Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Pele.

Lebaka la go šomiša merero ke go dira gore go be le kgonego ya go šomiša leboelela tlotlontšu le sebopego sa polelo go dikamano tše di kwagalago. Mohlala, mantšu ao a tswalanago le mmele (sefahlego, ditsebe, mahlo, molomo, nko, matsogo, maoto, dikgato) le fao di hwetšagalago gona (šupetša _____./Se ke _____./Tše ke _____). Barutwana ba swanetše go kwa mantšu a gantši go dikamano ba be le dibaka tša go a šomiša. Barutwana ba ka kgona go gopola le go šomiša tlotlontšu le dibopego, ge fela di ka šomišwa leboelela.

Go Bala ga Mathomo

Nepo ya Lelemetlaleletšo la Bobedi ke kgodišo ya mathomo a go ithuta Litheresi, go swana le polelo ya bomolomo ka mešongwana ya go theeletša le go bolela (dikošana, direto, dikafoko, ditaello, kanegelo), temogo le tšhomišo ya medumo (temogo ya medumo yeo e bolelwago le ka moo medumo ye e tswakanywago ka gona go bopa mantšu), temogo ya mogatišo, tsebo ya tumatlhaka (tswalano ya medumo, kgaogantšho ya mantšu, tswakanyo ya mantšu, kgomaganyo ya mantšu) le mabokgoni a go thoma go ngwala.

Mabokgoni a Go thoma go bala (mohl. go šupa dilo, go bala diswantšho, go beakantšha diswantšho, bjj.) di hlagišwa ka kanegelo, Morutiši o **laetša mokgwa wa** Go bala Mmogo le go Balela Godimo. Morago, go Mphato wa 3, mešongwana ya go thoma go ngwala e ka hlakantšhwa le mešongwana ya go thoma go bala.

Temogo ya Thutapopomedumo le Tumatlhaka

Kgato ya mathomo ya go ithuta go ripaganya polelo yeo e ngwadilwego ke bomolomo ka go šomiša mabokgoni a temogo le tšhomišo ya medumo. Bobedi ke dišomišwa tše bohlokwa e bile di a tshepagala go bokgoni bja ngwana bja go bala. Dikgopolo tša go ruta mabokgoni a **temogo le tšhomišo ya medumo** di akaretša:

- Go kwa medumo yeo e bušeletšwago (papadi ya mantšu) ka dikošana le direto
- Opa diatla go mantšu mafokong ao a boletšwego

- Opa diatla go dinoko tša mantšu ao a boletšwego
- Kgaoganya mantšu ao a boletšwego ka dinoko le go a kgomagantšha gape
- Hlaola medumo mathomong/magareng/le mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Opa diatla go medumo yeo e ikemego go mantšu ao a boletšwego
- Kgaoganya mantšu ao a boletšwego ka medumo le go a kgomagantšha gape
- Laetša tswalano magareng ga tlhaka le modumo

Dipoledišano tša sewelo le go ruta tswalano ya tlhaka le modumo ka leleme le leswa go swanetše go diragala go Mphato wa 3. Ka nako ye ditumatlhaka ka leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Pele di tla be di beakantšwe. Dipoledišano di tla ba mabapi le tshwano le phapano go medumo go Lelemetlaleletšo la Bobedi, mohl. tlhaka “a” ant (English); “a” appel (Afrikaans) le “a” abantwana (isiZulu).

Go Bala Mmogo

Go Bala Mmogo ke mokgwa wo o tebilego wa go bala wo o tla šomišwago go tšweletša mabokgoni a go bala go Lelemetlaleletšo la Bobedi go tloga Mphatong wa 1 go iša pele. Go Bala Mmogo go bohlokwa go kgodišo ya polelo le tsebotlhaka/litheresi. Morero wa Go Bala Mmogo go Mphato wa 1 go ya go 3 ke go tlwaetša barutwana Lelemetlaleletšo la Bobedi ka tsela ya go kwešišega, le thekgo ya kamano. E tšweletša gape tsebo tlhaka ya mathomo ya barutwana go lelemetlaleletšo. Legatong la Mphato wa 1, morutiši o tla:

- Kgetha temana e bonolo ya mongwalo wa go bonala wo o godišitšwego (mohl. Pukukgolo, phoustara) tša diswantšho tša go bonagala.
- Go ama barutwana go mešongwana ya go “bolela ka diswantšho”;
- Go anega kanegelo yeo e sepelelanago le diswantšho;
- Hlohleletša bana go bušeletša karolo tša kanegelo yeo e be go e boletšwego.

Go Mphato wa 2 le wa 3 temana ya Go Bala Mmogo (Dipukukgolo) di tla akaretša mantšu, **poeletšo ya dikafoko le mafoko a makopana**. Morutiši o swanetše go:

- bolela ka diswantšho le barutwana gore ba kwešiše tlotlontšu.
- bala temana makga a mmalwa a šomiša monwana goba ‘sešupo’ go thuša barutwana go latela tšwelopele temaneng.
- botšiša dipotšišo ka ga kanegelo.
- ama barutwana gannyane gannyane go ‘baleng’kanegelo.
- ngwala mantšu a bohlokwa go diswantšho le go di kgomaretša lebotong (di ka somišwa gape le go itlwaetša, ikgopotša le dithalokwana)

Tekatlhaologanyo

Go Lelemetlaleletšo la Bobedi šedi e kgolo e tla fiwa tekatlhaologanyo ya go theeletša le go bogela. Se se tla tšweletšwa ka go aga tlotlontšu le go botšiša dipotšišo tšeo di tla thušago barutwana go šoma ka sengwalwa. Morutiši o tla thoma go botšiša dipotšišo maelana le setšweletšwa sa go bogelwa, mohl. go fa maina le go šupa dilo le dipotšišo tše bonolo tša polelo (Mang? Eng? Kae?).

2.1.6 Sebopego le Tšhomišo ya Polelo

Go Mephato ya 1-3, sebopego le tšhomišo ya polelo di rutwa e se ka maikemišetšo go ya ka tšweletšo go polelo yeo e bolelwago. Go ithuta e se ka maikemišetšo go direga ka go theeletša dikanegelo, go bala mmogo, dikoša le direto, tšhomišo ya ditho, poeletšo ya dikafoko le polelo ya maleba. Mohlala, ge morutiši a tšweletša kanegelo ye mpsha o tla ruta tlotlontšu a šomiša diswantšho le/goba didirišwa tša nnete. O tla ngwala mantšu dikarateng a di kgomaretša lebotong. O tla di šomiša go tlwaetša le go ba gopotša gomme a di akaretša go mešongwana bjalo ka dithalokwana.

2.1.7 Dihlogo le Direrwa

Dihlogo le Direrwa di swanetše go kgethwa ka kelotlhoko gore polelo le tlotlontšu di šomišwe leboelela le ka tsela yeo go ithutilwego ka gona. Mohlala, direrwa tša go swana le **Nna** di ka rutwa pele ga **Lapa la gešo**, **Sekolo sa ka** bjbj. Dihlogo le direrwa di ka bušeletšwa le go oketšwa Mphatong wa 2 le 3. Direrwa di swanetše go beakanywa ka tsela yeo di ka thušago go godiša polelo yeo e šomišwago ge go hlakanwe le ba bangwe sekolong go ba ka ntle.

Direrwa tšeo di šišintšwego:

Mphato wa 1	Mphato wa 2	Mphato wa 3
Nna le Mmele wa ka	Nna le Mmele wa ka	Nna le Mmele wa ka
Bagwera	Bagwera	Bagwera
Legae la ka	Legae la ka	Legae la ka
Lapa la gešo	Lapa la gešo	Lapa la gešo
Diaparo	Go ya mabenkeleng	Go ya mabenkeleng
Sekolong	Sekolong	Sekolong
Boso	Boso	Boso
Diphoofolo	Diphoofolo	Diphoofolo
Batho bao ba re thušago	Batho bao ba re thušago	Batho bao ba re thušago
Dijo	Dijo	Dijo
Dipapadi	Dipapadi	Dipapadi
		Dihla
		Dinamelwa
		Polasa
		Dipapadi
Meketeko (matšatši a matswalo, menyanya, bjbj.)	Meketeko (matšatši a matswalo, menyanya, bjbj.)	Meketeko (matšatši a matswalo, menyanya, bjbj.)

2.1.8 Mekgwa le Ditsela tša Go Ruta

Mekgwa ya go ruta e swanetše go hlohleletša go ithuta le go rutwa ka tirišano le tswakano ka go šoma ka bobedi ka bobedi, dihlophana le barutwana ba fiwe dikgoba tše ntši tša go itlhagiša lelemeng le leswa ka go šomiša poeletšo ya sekafoko (fetola madume, swaragana le dipoledišano, ba bapale dithalokwana tša polelo, dikošana tša ditiragatšo bjbj.). Go hlohleletšwa mokgwa wa tšhomišo ya dikwi ka bontši. Leleme le leswa le swanetše go rutwa ka mokgwa wa go kgahliša ka go bušeletša ka mogobo, tšhomišo ya ditho go felela, go kgatha tema, go gobela dikošana le direto tša go thekgwa ka mešongwana ya go bona, go kwa le go šomiša mmele . Barutiši ba swanetše go lebelela dikgoba gore barutwana ba šomiše le go bontšha mabokgoni a maswa a polelo ao ba ikhweleditšego ona (ditumedišo ka maleme ka moka a 3, opela dikošana tša matswalo, meletlwaneng ya sekolo, matšatšing a go bulela,bjbj.)

2.1.9 Bolaodi bja Phapoši le Didirišwa

Diphapoši tša Afrika Borwa di fapane ebile di a akaretša. Ke setlwaedi go ba le bana ba go bolela Leleme la Gae la go feta le tee leo e se go Leleme la Go rutwa le go lthuta (LoLT) la sekolo. Ka nako ye nngwe leleme leo le rutwago e le Lelemetlaleletšo la Bobedi (LTB) e ka ba Leleme la Gae la barutwana ba bangwe. Ge go le bjalo morutiši wa Lelemetlaleletšo la Bobedi o tlo swanela ke go lokiša mešongwana yeo e tla akaretšago baboledi ba Leleme la Gae le barutwana ba Lelemetlaleletšo la Bobedi. Barutiši ba swanetše go šomiša baboledi ba Leleme la Gae go šupetša le go thekga barutwana ba Lelemetlaleletšo la Bobedi (bao ba sa le bolelego).

Tšhomišo ya Leleme la Gae e ka dirišwa fela go thekga dithuto **tša** Lelemetlaleletšo la Bobedi. Tlotlontšu e ka **kgomaretšwa lebotong** go gopotša morutiši le barutwana ka mantšu ao ba ithutilego ona ka maleme a mararo a go fapana. Barutiši ba hlohleletšwa go šomiša mebala ye e fapanego go laetša phapang magareng ga tlotlontšu ka Leleme la Gae, Lelemetlaleletšo la Pele le Lelemetlaleletšo la Bobedi. Dithalokwana tša polelo go swana le (Simone o re, Ke bona ka leihlwana, bjbj) di ka dirišwa go ruta poeletšo ya dikafoko le tlotlontšu. Didirišwa tša go swana le (dilo tša makgonthe, diphoustara, Dipukukgolo, Pukutheto ya dikanegelo, dikošana le direto, diširasefahlego, diphaphete go akaretšwa Dipukukgolo tša maitirelo, dipukwana tša zig-zag di swanetše go šomišwa.

2.2 KELO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI

Maitukišetšo a kelo go Lelemetlaleletšo la Bobedi a swanetše go ba ao a sego a semmušo **le ao a tšwetšwago** pele (go fetola madume, ditaelo, diragatša dikoša le direto, swaragana ka dipoledišano, kgatha tema papading, fetola dikanegelong, go fa dilo maina, bjbj.) Bontši bja kelo bo šwanetše go tšea karolo ka go lemoga, phetolo tša bomolomo le go šupetša. Morutiši o ngwala dipoelo tša kelo a šomiša lenaneo la tekolo (checklist.) **Lelemetlaleletšo la Bobedi le ka se tšeelwe šedi go tšwetšopele le kgatelopele go Mephato ya 1 - 3.**

2.3 KABO YA NAKO LE MOKGWA WA GO AROGANYA NAKO

Nako ye e šišintšwego go Lelemetlaleletšo la Bobedi Sehlopheng sa Motheo ke iri e tee. Dikolo di eletšwa go aroganya iri e tee ka beke ye ya LTB ka bohale go Mephato ya 1-3.

Ditšhišinyo tša mokgwa wa go aroganya nako ke tše latelago:

- **Dithutwana tše 4 x metsotso e 15 ya LTB ka beke (Mošupologo go fihla go Labone)**
- **Dithutwana tše 3 x metsotso e 20 ya LTB ka beke (Mošupologo go fihla go Laboraro)**
- **Dithutwana tše 2 x metsotso e 30 ya LTB ka beke (Mošupologo le Labobedi)**

Kabo ya barutiši e swanetše go akaretša karoganyo ya nako ya LTB.

2.4 TLHATLOŠO LE TŠWETŠOPELE: MEPHATO YA 1 – 3

Dinyakwa tša tlhatlošo le tšwelopele go Mphato wa 1 go fihla go 3 di ka se fetolwe ge go thoma Lelemetlaleletšo la Bobedi (LTB). **Lelemetlaleletšo la Bobedi le ka se šomišwe go tlhatloša le go tšwetšapele dithuto.**

2.5 KGATIŠO LE PEGO: MEPHATO YA 1 - 3

Tšwelopele ya baithuti go Lelemetlaleletšo la Bobedi e swanetše go ba gona ka gare ga lenanetekolo, dingwalwa tša temogo, bj.bj. Dikolo (Barutiši) ba hlohleletšwa go bega bokgoni bja baithuti ka Lelemetlaleletšo la Bobedi kotara yengwe le yengwe ka gare ga diriphoto tša baithuti.

2.6 DITHUŠATHUTO TŠA GO ITHUTA LE GO RUTA

Morutiši o swanetše go ba le:

- a) Setatamente sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo
- b) Pholisi ya Dithuto tša Polelo (LiEP)
- c) Dipukuntšu le dipuku tša tšhupetšo (dipukuntšu tša malemepedi le tša malementši; thesarase; ensaeklopedia, pukutshepegi ya tšhupetšo ya popopolelo, bjbj.)
- d) Didirišwa go Lelemetlaleletšo la Bobedi Mphatong wa Motheo:
  - Lenanethuto;
  - Dipukukgolo;
  - Diphoustara tšeo di logagantšwego le direrwa tša LTB;
  - Pukutheto ya dikanegelo, diretokošana le dikoša;
  - Digatišantšu tša dikoša, diretokošana le dipoledišano tša go diragatšwa
- e) Puku/Faele ya Methopo ya Morutiši: tše e ka ba ditlabakelo/dimatheriale tšeo morutiši a dikgobokantšego goba tša ka gare ga Pukutlhahlo ya morutiši ye e gatišitšwego ke babapatši ba dikgatišo
- f) Go kgona go fihlelela ditlabakelo/matheriale wa go bala ka phapošing, sekolong/bokgobapuku bja setšhaba go thuša tlhahlong ya barutwana ya go bala
- g) Dithuši tša go kwewa/bonwa

KAROLO 3 KAKARETŠO YA MABOKGONI A POLELO AO A TLA RUTWAGO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI GO MEPHATO YA 1-3

KAKARETŠO YA MABOKGONI A POLELO AO A TLA RUTWAGO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI GO MEPHATO YA 1-3	MPHATO WA 1	MPHATO WA 2	MPHATO WA 3
<p>GO THEELETŠA LE GO BOLELA</p>	<p>MPHATO WA 1</p> <ul style="list-style-type: none"> Araba ditumedišo le ditaelano tše bonolo a šomiša dikafoko (mohlala, 'Dumela, Re a lotšha, Madume ka gae') Araba ditumedišo le ditaelano tše bonolo Opela dikoša tše bonolo a diragatša ka thušo (le morutiši, ka bobedi le ka sehlopha) (dikoša tše di sepelelanago le sererwa goba morero) Reta direto tše bonolo tše sepelelanago le direrwa tše di kgethilwego le morutiši, ka bobedi le ka dihlophana. Araba ditaelo (mohlala, Emelela, dula fase.) Latelela ditaelo tše bonolo tša phapoši (mohlala, 'Opa diatla') le morutiši le ka bobedi Šupa dilo ka phapošing goba seswantšhong (mohlala, 'Re bontšhe/laetše setulo. Šupa...') Raloka dithalokwana tša polelo (mohlala, Opa diatla, swara hlogo, swara matheka, bjb.) le morutiši le ka bobedi. Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke kgopela', 'ke a leboga') Diragatša madume (mafoko a 2) ka bobedi le ka dihlophana (mohlala, 'Dumela Thando, O tsogile bjang?' 'Dumela Thando, ke tsogile gabotse') Thoma go godiša tlotlotšū ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka tšhomišo ya merero goba direrwa 	<p>MPHATO WA 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Araba le go diragatša ditumedišo tše bonolo le ditaelano ka tšhomišo ya dikafoko (mohlala, 'Dumela. 'O kae?' 'Ke gona') ka bobedi goba ka dihlophana. Opela dikoša tše bonolo a diragatša ka tlhahlo ka bobedi le ka dihlophana Tsenela le go diragatša direto le dikoša, a diragata ka bobedi le ka dihlophana. Diragatša poledišano kopana e bonolo ka thekgo ya morutiši ba dira ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana (mohlala, 'Dumela, leina la ka ke _____. Ke wena mang? O rata eng?') Šupa le go bolela maina a dilo ka phapošing goba seswantšhong ba araba ditaelo tša morutiši, (mohlala, 'Mpontšhe mosetsana wa roko ye khubedu'). Thoma go godiša tlotlotšū ya bomolomo ka tšhomišo ya merero goba direrwa. Raloka dithalokwana tša polelo (mohlala, Opa diatla, swara hlogo, swara matheka, bjb.) ka bobedi le ka dihlophana. Dira dikgopelo tše bonolo, (mohlala, 'Naa nka kgona go feta? O ka kgona go neeletša phensele?') Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke kgopela', 'ke a leboga', 'o ntshwarele') Araba ditaelo tše bonolo go tšwa go morutiši ka ditšo tša mmele, ka bongwe, ka bobedi le ka dihlophana, (mohlala, 'Emang ka go latelana.') Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa go morutiši le barutwana bao ba eklišago morutiši (mohlala, 'Ke wena mang? O dula kae?') 	<p>MPHATO WA 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Araba le go šomiša ditumedišo le ditaelano ka go itshhepa. Gopodišisa le go diragatša direto tše bonolo le dikoša ka bobedi le ka dihlopha ka go itshhepa le mafolofolo Tšwelapele go godiša tlotlotšū ya bomolomo ka merero le direrwa Lemoga motho, phoofolo goba selo go tšwa tlhalošong e bonolo ya bomolomo, ka sešupo sa 2/3 ka bobedi le ka dihlophana (mohlala, 'Ke na le maoto a mabedi. Ke kgona go fofa. Ke nna mang/eng?') Lemoga le go bolela maina a dilo polelong ye mpsha (puku, phensele, seeta, herpe, bjb.) Tšea karolo tiragatšong tše bonolo le dipolelišanong (mafoko a 2-3) ka thušo ya morutiši a diragatša ditumedišano, ditaelano/dika dipolelišano ka bobedi le ka dihlophana Araba le go dira dikgopelo tše bonolo Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'Tshwarelo; Lehono, Gosasa, Maabane') Diragatša le go tšea karolo dipolelišanong tše kopana ka tšhomišo ya polelo ya maleba (mafoko a 2-4) ka thušo ya morutiši (mohlala, kopano le ditumedišo) ka bobedi le ka dihlophana. Bolela ka dilo seswantšhong a araba ditaelo tša morutiši (mohlala, 'O bona eng go seswantšho?' 'Ipotše se o se bonago seswantšhong.') Raloka dithalokwana tša polelo ka gare le ka ntle ga phapoši le barutwana ka bobedi le ka dihlophana ka tlhokomelo ya morutiši. Araba ditaelo tše bonolo go tšwa go morutiši ka ditšo tša mmele, ka bongwe le ka bobedi Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo go tšwa go morutiši le barutwana bao ba eklišago morutiši (mohlala, 'Eng, Mang, Kae, Bjang') Go ba le kgopelo ye bonolo le taodišo ka polelo ye mpsha ka thušo ya morutiši (mohlala, 'Ke kgopela meetse?', 'Ke kgopela go yo raloka?') Tšea karolo go fa ditaelo tše bonolo ka nako ya dithalokwana tša polelo le barutwana ba bangwe. Latelela ditaelo tša go hlatlmana tše 2-3 go tšwa go morutiši, ('Eita ka pele le mogwera wa gago')

KAKARETŠO YA MABOKGONI A POLELO AO A TLA RUTWAGO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI GO MEPHATO YA 1-3		
MPHATO WA 1	MPHATO WA 2	MPHATO WA 3
<p>Go anega Kanegelo</p> <ul style="list-style-type: none"> Theeleiša dikanegelo kopana go tšwa go morutiši. Theeleiša dikanegelo kopana go tšwa go gomme a boeletša dikafoko tša polelo ka nako ya maleba. Go šupa le go bolela leina la selo diswantšhong. <p>Go godiša dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo</p> <ul style="list-style-type: none"> Araba ditumedišo le ditaelo Boeletša dikafoko tše dignwe tša polelo ka go itshepa Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo 	<p>Go anega Kanegelo</p> <ul style="list-style-type: none"> Theeleiša dikanegelo kopana tše bonolo tša go balwa goba go anegwa ka lethabo gomme a tsenela ka dikhorase ka nako ye maleba gomme a boeletša dikafoko mo go swanetšego ka bobedi le ka dihlopha; Bolela maina a dilo tše dingwe tšeo di lego diswantšhong a araba dipotšišo go tšwa go morutiši (mohlala, Eng? Mang?) Araba dipotšišo tše bonolo ka ga kanegelo ka thušo ya diswantšho, (mohlala, Eng, Mang, Kae) Diragatša karolo ya kanegelo ka tšhomišo ya dika le dikokwane (diširasefahlego, diphaphete, bj, bj) <p>Go godiša dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo</p> <ul style="list-style-type: none"> Tšwetšapele go aga tlotlontšu ya bomolomo Šomiša dikafoko tša polelo ka go itshepa Araba dikgopelo le ditaelo tše bonolo Šomiša polelo ya maleba e bonolo Thoma go kwešiša le go kgona go šomiša dibopego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, mašala (nna, rena, bj, bj) Araba dipotšišo Kwešiša le go šomiša madiri poledišanong e bonolo Araba ditaelo/modirišotaelo Araba dikgopelo le ditaelo tše bonolo 	<ul style="list-style-type: none"> Theeleiša taodišo ye bonolo go tšwa go morutiši a bolela ka seo a se dirilego (mafoko a 2) O dira taodišo e bonolo ka thušo ya morutiši (mafoko a 1-2), mohlala, barutwana ba botša morutiši ka tša boso <p>Go anega Kanegelo</p> <ul style="list-style-type: none"> Theeleiša dikanegelo kopana tše bonolo tša go balwa goba go anegwa ka lethabo gomme a tsenela ka khorase ka nako ye maleba gomme a boeletša dikafoko mo go swanetšego ka bobedi le ka dihlopha; Araba dipotšišo tše bonolo ka ga kanegelo ka thušo ya diswantšho, (mohlala, Eng, Mang, Kae) O hlaloša sengwalwa sa diswantšho Theeleiša le go araba kanegelo kopana ya go balelwa godimo ke morutiši Diragatša karolo ya kanegelo ka tšhomišo ya dika le dikokwane (diširadifahlego le diphaphete, bj, bj) Bolela karolo ya kanegelo ka thušo ya morutiši <p>Go godiša dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo</p> <ul style="list-style-type: none"> Šomiša dikafoko tša polelo ka go itshepa Araba dikgopelo le ditaelo tše bonolo Šomiša polelo ya maleba ye bonolo Thoma go kwešiša le go kgona go šomiša dibopego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, mašala (nna, rena, bj, bj) Araba dipotšišo Kwešiša le go šomiša madiri poledišanong e bonolo Araba ditaelo/modirišotaelo Tšwelapele ka poledišano e bonolo go bopa le go dira sekao ka tlotlontšu le dikafoko tše a ithutilego tšona Šomiša mekgwa ya kganetšo mohlala, 'Ga ke kgone go rutha bj, bj
GO THEELETŠA LE GO BOLELA		

KAKARETŠO YA MABOKGONI A POLELO AO A TLA RUTWAGO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI GO MEPHATO YA 1-3

MPHATO WA 1	MPHATO WA2	MPHATO WA3
<p>MPHATO WA 1</p> <p>Temogo le tšhomišo ya medumo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opa diatla go laetša mantšu ao a lego dikošeng, diretong, mafokong a makopana (Re a leboga; Re raga kgwele; bj,bj.) • Opa diatla go dinoko tša mantšu ao a bolelwago (Du-me-lang; Tho-be-ia; bj,bj.), koša, sereto, kanegelo • Opa diatla/thwantšha menwana/tlola/kiba maoto go dinoko tša mantšu, dikoša, direto, dikanegelo (mohlala, Du-me-lang) • Go kwa medumo ya go ipoeletša (thalokong ya mantšu) • Lemoga modumo mathomong a mantšu (hlogo; mahlo; nko; bj,bj.) • Kgaoganya mantšu ka go opa diatla senokong se sengwe le se sengwe (mohlala,mantšu a kanegelo) 	<p>MPHATO WA2</p> <p>Temogo le tšhomišo ya medumo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opa diatla/thwantšha menwana/tlola/kiba maoto go dinoko tša mantšu ao a tšwaelegilego le mafoko. • Kgaoganya le go hlakagantšha mantšu ao a bolelwago ka dinoko (mohlala, ma-ngo-fo, makgolo) • Kgaoganya le go hlakagantšha medumo ya mantšu a bomolomo, mohlala,ta-te, tate. o Lemoga modumo mathomong a mantšu ao a bolelwago • Lemoga modumo mafelelong a mantšu ao a bolelwago mohlala,sekolo • Lemoga modumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a bolelwago • Kgaoganya mafoko a bomolomo ka mantšu ao a arogantšwego ka go opa diatla go lentšu le lengwe le le lengwe 	<p>MPHATO WA3</p> <p>Temogo le tšhomišo ya medumo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kgaoganya mantšu ao a bolelwago ka dinoko le go a hlakantšha gape • Šomiša dikarata tša dinoko go bopa mantšu (lebelela, bolela gomme o diragatše) • Lemoga modumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a bolelwago • Lemoga palo ya medumo go senoko se sengwe le se sengwe go mantšu a tšwaelegilego • Lemoga tswalano ya ditumathaka le ditihakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaletšo la Bobedi tšeo di kwagalago go swana (mohlala, d, f, g, h, i, m, n, s, bj,bj). Dira modumo o tee ka beke. • Lemoga medumo ya go fapana, mohlala, ditumanoši. • Opa diatla go medumo wo mongwe le o mongwe go mantšu ao a bolelwago • Lemoga medumo ye mengwe yeo e fapanego go Lelemetlaletšo la Bobedi le Leleme la Gae.
<p>MATHOMO A THUTO YA LITHERESI</p>		

KAKARETŠO YA MABOKGONI A POLELO AO A TLA RUTWAGO GO LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI GO MEPHATO YA 1-3	MPHATO WA 1	MPHATO WA 2	MPHATO WA 3
<p>MATHOMO A THUTO YA LITHERESI</p>	<p>Go bala mmogo</p> <ul style="list-style-type: none"> Go anega dikanegeto (dikanegelo tše bonolo tša go sepelelana le sererwa) ka dithušathuto go swana le Dipukugolo, diphaphete, bj, bj Swaragana le go boledišana le morutiši ka diswantšho tše a di bonago ka gare ga dipukugolo/diphuostara. Morago ga go swaragana le tšeo a di bonego, o boeletša tlotontšu e bohlokwa (lebelela, theetša, bolela le go diragatša) Morago ga kanegelo, o boeletša dikafoko tša polelo. Theeletša kanegelo mola a latela morutiši gomme a lebeletše diswantšho. Lemoga dilo/diboego diswantšhong (mohlala, 'Mpontšhe morutiši wa Thandi. 'Šupa ...') Bolela ka diswantšho kanegelong a šomiša Lelemetlaletšo la Bobedi go fetiša go šomiša Leleme la Gae mo go hlokegago Tšea karolo dithutong tša kanegelo ka go boeletša tlotontšu e bohlokwa le tša go bonwa ka bobedi le ka dihlophana Morago ga go bala leboelela, o opela dikhorase gomme a boeletša dikafoko tša polelo ka bobedi le ka dihlophana mo go swanetšego. Ithuta tlotontšu ya bomolomo go tšwa dingwalweng (Pukugolo, Phoustarata, bj, bj) Tšea karolo dithutong tša kanegelo ka go araba dipotšho tše bonolo 	<p>Go bala mmogo</p> <ul style="list-style-type: none"> Theeletša kanegelo mola a latela morutiši gomme a lebeletše diswantšho. (Pukugolo, Phoustarata bj, bj) Balela sengwalwa godimo le morutiši. Barutwana ka moka ba bala kanegelo ya go swana goba dingwalwa tša nnete le morutiši. Bolela ka diswantšho kanegelong a šomiša Lelemetlaletšo la Bobedi go fetiša go šomiša Leleme la Gae mo go hlokegago Lemoga le go fa dilo/diboego maina mo diswantšhong(mohlala, 'Mpontšhe mokgalabje.' 'Šupa mpša.') Araba dipotšho tše bonolo ka thušo ya diswantšho (mohlala, 'Mang? Eng? Kae?') Morago ga go bala leboelela, o opela dikhorase gomme a boeletša dikafoko tša polelo ka bobedi le ka dihlophana mo go swanetšego. Araba dipotšho tše bonolo ka ga kanegelo Thoma go lemoga mantšu a ngwadilwego ka Lelemetlaletšo la Bobedi ge ba Bala Mmogo. Ithuta tlotontšu ya bomolomo go tšwa kanegelong Lemoga le go bala mantšu a tšwaelo a Lelemetlaletšo la Bobedi ka phapošing, mohlala, dikgabiša lebotlo Diragatša karolo ya kanegelo ka dika le dikafoko tša polelo ka bobedi le ka dihlophana a šomiša dikokwane, diširasefahlego le diphaphete ka bobedi le ka dihlophana. 	<p>Go bala mmogo</p> <ul style="list-style-type: none"> Theeletša kanegelo kopana, taodišo goba dingwalwa tša nnete tšeo di tšwago goba di balwago go tšwa go Pukugolo goba phoustarata go iketla gomme a opela khorase ka nako ya maleba Latela sengwalwa seo se badilwego ke morutiši. O bala gabotse/boreledi ka dika ge a latela mo go badilwego ke morutiši le barutwana ba bangwe. Balela sengwalwa godimo le morutiši. Barutwana ka moka ba bala kanegelo ya go swana goba dingwalwa tša nnete le morutiši. Araba dipotšho tše bonolo ka dikarabo kopana ka ga kanegelo, (Kae, Eng, Mang, Bjang) Efa dilo/diboego tše dingwe maina go araba dipotšho tša morutiši le tša barutwana ba bangwe (mohlala, 'Ke eng se?' 'Ke hlapi') Lemoga le go bala mantšu a tšwaelo a Lelemetlaletšo la Bobedi ka phapošing, mohlala, dikgabiša lebotlo Bala gabotse/boreledi/thello, sengwalwa sa go bala mmogo seo ba se dirilego ka dihlophana go kotara ya 1 le ya 2 Laetša kwešišo gomme o araba dipotšho tše bonolo ka ga sengwalwa sa Go Bala Mmogo (Mang, Eng, Kae, Bjang) Diragatša karolo ya kanegelo poledišanong ka bobedi le ka dihlophana a šomiša dikokwane, diširasefahlego le diphaphete ka bobedi le ka dihlophana. Ka thušo ya morutiši, o anega karolo ya kanegelo ka bobedi
	<p>Go bala mmogo</p>	<p>Go bala mmogo</p>	<p>Go bala mmogo</p>

MPHATO WA 1 LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI**DINYAKWA GO YA KA KOTARA****NAKO YE E ŠIŠINTŠWEGO YA GO RUTA: IRI YE 1 KA BEKE****MPHATO WA 1 KOTARA YA 1****GO THEELETŠA LE GO BOLELA (BOMOLOMO)****DITENG/DIKGOPOLU/MABOKGONI**

Barutwana ba swanetše go tšweleletšwa go bontši bja polelo ya bomolomo yeo ba tla e kwišišago go tšwa tikologong ya ga bo bona. Tlotlontšu ye e swanetše go bušeletšwa gantši gore barutwana ba se lebale. Go ithuta ka Lelemetlaleletšo la Bobedi go swanetše go ba le go iketla le go thaba.

Tshomišo ya diphaphethe e bohlokwa kudu mo thutong ya mathomo ya Lelemetlaleletšo la Bobedi. Diphaphethe a di fiwe maina bjalo ka Pule, mme barutwana ba botšwe gore phaphethe ga e tsebe polelo ya ga bo bona e kgona fela go bolela Lelemetlaleletšo la Bobedi. Bjale go bohlokwa gore barutwana ba šomiše leleme le ge ba bolela le Pule. Barutwana ba tsebišwe gore Pule o tla ba moeng wa go ya go ile ka mo phaphošing ya thuto ya Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Barutiši ba be le dithušathuto tša maleba tšeo di lego gona go swana le diphoustara, dipuku tša dikosana, dipapadi, pukukgolo le dilo tše dingwe tša nnete tšeo di swanetšego sererwa seo ba se kgethilego.

Mešongwana ya beke

Bonnyane mešongwana ye mebedi e swanetše go rutwa ka beke:

- Araba ditumedišo tše bonolo ka go diriša dikafoko tše bjalo ka ‘Thobela’ “Le kae?” Re gona, re ka botšiša lena.
- Opela dikošana tše bonolo le go di diragatša ka thušo ya morutiši, mohlala “Hlogo, magetla, sehuba, letheka, mangwele, menwana.’ Barutwana ba a opela mola ba bile ba šupa ditho tša mmele
- Diragatša diretokošana tša morumokwano, mohlala ‘Wo ke monwana wa mogogorupa! Wo ke šupa, šupa baloi! Wo ke thabana ya gare ga tšona!
- Raloka dithalokwana tša polelo, mohlala ‘Simone o re.....”

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo morutwana o:

- Araba ditumedišo le ditaelo.

KELO**Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:****Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo**

- Araba ditumedišo tše bonolo.
- Opela dikošana tše bonolo ka go diragatša

MPHATO 1 KOTARA YA 1

MATHOMO A THUTO YA LITHERESI

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI

Temogo le Tšhomišo ya medumo

- Opa diatla go mantšu ge ba diragatša dikoša le diretswana
- Opa diatla, thwantšha monwana/ tlola/ kiba leoto go senoko se sengwe le se sengwe sa lentšu , mohlala Du-me-la

Go bala Mmogo

Mešongwana e dirwa gatee ka beke go šomišwa pukukgolo ya diswantšho goba setšweletšwa se sengwe le se sengwe se se godišitšwego mohlala diphoustara. Setšweletšwa se se ka balwa gantši le gantši le gona go tsebišwa gape ka morago ga lebakanyana. Morutiši o tsebiša tlotlontšu gomme a balela barutwana puku.

- Bolela ka diswantšho ka gare ga pukukgolo goba diphoustara le morutiši.
- Morago ga poledišano ka diswantšho, ba bušeletša tlotlontšu.
- Dikanegelo tše bonolo tšeo di tswalanego le sererwa mo go kgonegago ka tshomišo ya dithušathuto go swana le pukukgolo,diswantšho,diphaphete bjj
- Morago ga poeletšo ya dikanegelo, ba tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba bušeletša dikafoko.

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Opa diatla go mantšu ge ba diragatša dikoša le diretswana
- Opa diatla go senoko se sengwe le se sengwe sa mantšu go tšwa go dikanegelo tša go ipoeletša.
- Araba ka go šupa dilo mo seswantšhong e le go latela ditaelo tša go tšwa go morutiši, mohlala, ' Mpontšhe jesi ye tala/ khubedu/ ntsho' bj.bj.

MPHATO WA 1 KOTARA YA 2**GO THEELETŠA LE GO BOLELA****DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI**

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Barutiši ba be le dithušathuto tša maleba tše di lego gona go swana le diphoustara, dipuku tša dikosana, dipapadi, pukukgolo le dilo tše dingwe tša nnete tše di swanetšego sererwa seo ba se kgethilego.

Mešongwana ya beke

Bonnyane mešongwana ye mebedi e swanetše go rutwa ka beke:

- Thoma go tšweletša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go diriša direrwa goba dihlogo tše kgethilwego go kotara ye.
- Araba ditumedišo tše bonolo (mohl. 'Thobela.' 'Le kae?' ') le morutiši goba ka bobedi.
- Opela dikoša tše bonolo ka go diragatša ka thušo ya morutiši le ka bobedi.
- Araba ditaelo (mohlala; emelela, dula fase)
- Raloka dithalokwana tša polelo, (mohlala 'Simone o re') le morutiši goba ka bobedi

Dikanegelo tše di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tše di anegwago, di swanetše go ba tše di tšwago go 'Pukukgolo', puku ya direto goba phoustara ye e swantšhitšwego yeo bana ka moka ba ka kgonago go bona diswantšho tša yona. Kanegelo e thekgwe ke dithušathuto le diphaphete

- Theeletša ka boipshino dikanegelokopana gomme a tsenela dikhorase (dikafoko tša go ipoeletša) ka nako ye e swanetšego'

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo:

- Thoma go aga tlotlontšu ya bomolomo.
- Araba le go boeletša dikafoko, mohlala; "Le kae".
- Go araba ditaelo

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo yeo e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Araba ditumedišo tše bonolo mohlala 'Thobela' 'Le kae?'
- Araba ditaelo tše bonolo ka tshwanelo
- Opela dikošana tše bonolo ka go diragatša

MPHATO WA 1 KOTARA YA 2

MATHOMO A THUTO YA LITHERESI

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI

Temogo le Tšhomišo ya medumo

- Go kwa medumo ya go ipoeletša (dithalokwana tša mantšu)
- Opa diatla go senoko sa mantšu go dikoša, direto le dikanegelo
- Opa diatla go dinoko tša mantšu ao a bolelwago (mohlala, Du-me-la-ng.)

Go bala mmogo

Mešongwana e dirwa ga tee mo bekeng ka tšhomiso ya dipukukgolo tša diswantšho goba sengwalwa se sengwe le se sengwe se se godišitšwego. Puku e tee e ka šomišwa leboelelwa le go tsebišwa gape ka morago ga lebakanyana. Morutiši o tsebiša tlotlontšu a šupetša barutwana mokgwa wo mobotse wa go bala.

- Bolela ka diswantšho tša ka gare ga pukukgolo/ diphoustara le morutiši.
- Morago ga tšhomišo ya diswantšho leboelela ,bušeletša tlotlontšu(lebelela,theetša, bolela le diragatša)'
- Dikanegelo (tšeo di tswalantšwego le sererwa seo se kgethilwego,)e ka anegwa ka thušo ya dithušathuto go swana le pukukgolo,diswantšho, diphaphete le tše dingwe
- Morago ga poeletšo ya kanegelo , boeletša tlotlontšu le morutiši

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Tšea karolo go dithalokwana tša mantšu ka go opa diatla go senoko sa mantšu ao a boletšwego.
- Bolela ka diswantšho tša ka gare ga pukukgolo/ diphoustara le morutiši gomme a bušeletša tlotlontšu (lebelela, theetša, bolela le diragatša).

MPHATO WA 1 KOTARA YA 3**GO THEELETŠA LE GO BOLELA****DITENG/ DIKGOPOLU/MABOKGONI**

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Barutiši ba be le dithušathuto tša maleba tše di lego gona go swana le diphoustara, dipuku tša dikosana, dipapadi, pukukgolo le dilo tše dingwe tša nnete tše di swanetšego sererwa seo ba se kgethilego.

Mešongwana ya beke

Bonnyane mešongwana ye mebedi e swanetše go rutwa ka beke :

- Thoma go tšweletša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go diriša direrwa goba dihlogo tše kgethilwego go kotara ye
- Araba ditumedišo tše bonolo ka boitshepo ka bobedi.
- Go šupa dilo ka phapošing goba tše di lego mo diswantšhong (mohlala 'Ntšhupetše tafola' Šupa .....)
- Reta diretswana tše bonolo ba diragatša le morutiši le ka bobedi
- Latela melawana ye bonolo ya phapoši (mohlala, opela, opa diatla) le morutiši le ka bobedi
- Araba ditaelo ka tšhomišo ya dithalokwana tša polelo (Simone o re...)
- Opela dikoša tše bonolo ba diragatša ka bobedi le ka dihlophana (mohlala dikošana tša go tswalana le direrwa)
- Reta diretokošana tše bonolo le dikoša a diragatša ka thušo ya morutiši le ka dihlophana (mohlala, direto tše bonolo tša go tswalana le direrwa)

Dikanegelo tše di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tše di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go 'Pukukgolo' goba phoustara ye e nago le diswantšho tše ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego (mohlala Ke mmutlanyana, wa matshela noka, ke re pote, pote,pote)
- Go fa maina a dilo tša ka gare ga seswantšho (mohlala, 'Naa ke eng se?' – a šupa dilo seswantšhong)

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo o thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo

- Go boeletša le go araba dikafoko
- Reta diretswana le go opela dikošana
- Go latela ditaelo

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Araba dipotšišo tše bonolo tša ditumedišo ka boitshepo ka bobedi.
- Šupa dilo ka gare ga seswantšho goba ka phapošing (mohlala, mpontšhe setulo, šupa.....)
- Go latela ditaelo go šomišwa dithalokwana tša polelo (Simone o re....)

MPHATO WA 1 KOTARA YA 3

MATHOMO A THUTO YA LITHERESI

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI

Temogo le tšhomišo ya Medumo, le Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

- Go kwa medumo ye e ipoeletšago (ka go thaloko tša mantšu)
- Opa diatla, thwantšha monwana, tlola, kiba leoto go dinoko tša mantšu (dikošaneng, dikanegelong le diretswana0
- Opa diatla go mantšu go tšwa mafokong a makopana oa a boletšwego (re a leboga)
- Lemoga medumo mathomong a mantšu ao a boletšwego

Go bala Mmogo

Mešongwana e dirwa ga tee mo bekeng ka tšhomiso ya dipukukgolo tša diswantšho goba sengwalwa se sengwe le se sengwe se se godišitšwego. Puku e tee e ka šomišwa leboeletwa le go tsebišwa gape ka morago ga lebakanyana

- Theeletša kanegelo ba latela morutiši le go lebelela diswantšho
- Ba ithuta polelo ya bomolomo ba šomiša diswantšho (pukukgolo le diphoustara)
- Lemoga dilo ka gare ga seswantšho, (mohlala, 'Mpontšhe mokgalabje ka gare ga seswantšho' 'Šupa katse seswantšhong')
- Ba bolela ka diswantšho ba šomiša **leleme la gae** ge go kgonega
- Ba tšea karolo go thutwana ya kanegelo ka go boeletša tlotlonšu ya bomolomo ba šomiša diswantšho ka bobedi le ka dihlophana

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Lemoga medumo mathomong a mantšu ao a boletšwego
- Ba bolela ka diswantšho ba šomiša **leleme la gae** ge go kgonega
- Lemoga dilo ka gare ga seswantšho, (mohlala, 'Mpontšhe mokgalabje ka gare ga seswantšho' 'Šupa katse seswantšhong')

MPHATO WA 1 KOTARA YA 4**GO THEELETŠA LE GO BOLELA****DITENG/DIKGOGOPOLO/MABOKGONI**

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Barutiši ba be le dithušathuto tša maleba tše di lego gona go swana le diphoustara, dipuku tša dikosana, dipapadi, pukukgolo le dilo tše dingwe tša nnete tše di swanetšego sererwa seo ba se kgethilego.

Mešongwana ya beke

Mešongwana ye mebedi goba go feta e swanetše go rutwa thutong ye nngwe le ye nngwe:

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo go tšwa go LG goba LTP
- Araba ditumedišo tše bonolo le ditaelano (mohlala 'Šalang gabotse.' 'Re tla bonana gape)
- Šupa dilo go diswantšho goba ka phapošing (mohlala 'Ntšhupetše nonyana' Šupa....)
- Ba latela ditaelo tše bonolo (mohlala, emiša seatla go laela batho)
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'Ke kgopela meetse' 'A nka yo nwa meetse?' Ke a leboga)
- Opela dikoša tše bonolo ka go diragatša ka thušo ya morutiši, ka bobedi le ka dihlophana
- Reta direktokošana tša go diragatša ka thušo ya morutiši, ka bobedi le ka dihlophana
- Ba diragatša ditumedišo (mafoko a 2) ka bobedi le ka dihlophana (mohlala, Dumela, Thando, O thabile?)

Dikanegelo tše di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tše di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go 'Pukukgolo' goba phoustara ye e nago le diswantšho tše ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego (mohlala, dikanegelo tša go tswalana le direro)
- Go fa maina a dilo tša ka gare ga seswantšho (mohlala, 'Naa ke eng se?' – a šupa dilo/diphoofole seswantšhong)

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo ka go thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo

- Boeletša le go araba dikafoko
- Ba latela ditaelo
- Šomiša polelo ya maleba

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Opela dikošana le direto gomme ba diragatša ka boitshepho
- Latela ditaelo tše bonolo, (mohlala, 'swara nko, swara molomo')
- Ba diragatša ditumedišano (mafoko a 2) ka bobedi le ka dhlophana (mohlala, Dumela Thando, O thabile?)

MPHATO WA 1 KOTARA YA 4

MATHOMO A THUTO YA LITHERESI

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI

Temogo le tšhomišo ya Medumo

Mešongwana ye e swanetše e logaganywe le Go theeletša le go Go Bolela le Go Bala Mmogo.

- Opa diatla, thwantsha menwana, tlola, kiba leoto go senoko mantšu mafokong ao a bolwetšwego
- Lemoga modumo mathomong a mantšu ao a boletšwego ('k' go 'kota', 'p' go 'pula')
- Kgaogantšha mantšu ao a boletšwego ka go opa diatla go senoko se sengwe le se sengwe (mohlala, mantšu a go tšwa kanegelong)

Go bala Mmogo

Mešongwana yeo e ka dirwago ga tee mo bekeng go šomišwa pukukgolo tša diswantšho goba sengwalwa se sengwe le se sengwe se se godisitšwego. Sengwalwa se ka balwa leboelela le go tsebišwa gape ka morago ga lebakanyana

- Theeletša kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete mola a latela morutiši le go lebelela diswantšho
- Bolela ka diswantšho tša kanegelo ka SAL nako le nako goba Leleme la Gae ge go hlokega.
- Lemoga dilo tše di lego seswantšhong (mohlala, 'Mpontšhe nonyana mo seswantšhong' 'Šupa nonyana seswantšhong')
- Ithuta tlotlontšu ya bomolomo ya go tswalana le direrwa tšeo di kgethilwego
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana
- Tšea karolo dikanegelong le go araba dipotšišo tše bonolo tša bomolomo

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Kgaogantšha mantšu ao a boletšwego ka go opa diatla go senoko se sengwe le se sengwe
- Lemoga le go fa maina a dilo tše di lego seswantšhong
- Morago ga poeletšo ya go bala ba tsenela dikhorase gomme ba boeletša dikafoko mo go swanetšego ka bobedi le ka dihlophana

DITHUŠATHUTO TŠE DI ŠIŠINTŠWEGO TŠA NGWAGA

- Diphoustara le diswantšho go thekga thuto ya dikanegelo le tlotlontšu
- Ditšhate tša mmala le dinomoro
- Dikoša le direto tša go diragatšwa
- Dilo tsa nnete tšeo di tswalanago le direrwa le dihlogo
- Dithuši/dithekgi go diragatša kanegelo le go bapala karolo ya go ekiša, mohlala, diaparo, diširasefahlego, dilo
- Di-CD, DVD le mananeo a thelebišene
- Dipukukgolo tša diswantšho
- Puku ya direto, dikošana le diretokošana
- Dipukukgolo, dipuku tša Zig-Zag, phaphethe, diširasefahlego, dikarata tsa mantšu tšeo di dirilwego ke barutiši le barutwana

MPHATO WA 2 LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI

DINYAKWA GO YA KA KOTARA

NAKO YE E ŠIŠINTŠWEGO YA GO RUTA: IRI YE 1 KA BEKE

MPHATO WA 2 KOTARA YA 1

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

DITENG/ DIKGOPOLLO/ MABOKGONI

Barutiši ba kgetha merero ye mebedi yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo.

Barutiši ba swanetše go netefatša go re ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ya beke

Mešongwana ye mebedi goba go feta e swanetše go rutwa ka beke.

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Araba ditumedišo tše bonolo le ditaelano (mohlala ‘Šalang gabotse.’ ‘Re tla bonana gape) ka bobedi gob aka dihlophana
- Ba diragatša ditumedišo (mafoko a 2) ka bobedi le ka dihlophana (mohlala, Dumela, Thando, O thabile?)
- Šupa dilo go diswantšho goba ka phapošing ka taelo ya morutiši (mohlala ‘Ntšhupetše nonyana’ Šupa....)
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, ‘Ke kgopela meetse’ ‘A nka yo nwa meetse?’ Ke a leboga)
- Opela dikoša tše bonolo ka go diragatša ka thušo ya morutiši, mohlala, “tee ka tibatiba, pedi ka pena pena,”
- Reta diretokošana tša go diragatša mmogo ka moka ga bona, mohlala, ‘ Nonyana tše pedi”
- Raloka dithalokwana tša polelo, bjalo ka ‘ Simone o re’

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tše di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tše di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tše ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka moka ga bona ka mphatong
- Go fa maina a dilo tša ka gare ga seswantšho go latela dipotšišo tša morutiši, Ke eng, ke mang?

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo

- Tšwela pele le go aga tlotlontšu ya bomolomo.
- Boeletša dikafoko ka boitshepho
- Araba ditaelo
- Šomiša polelo ya maleba

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ye e sego ya Semmušo:

Bomolomo le/goba go itlwaetša le Tekolo

- Opela dikošana le diretswana ka boitshepo.
- Latela ditaelo tše bonolo (mohlala ‘Swara hlogo, swara nko’)
- Ba diragatša ditumedišano (mafoko a 2) ka bobedi le ka dihlophana (mohlala, Dumela Thando, O thabile?)

MPHATO WA 2 KOTARA YA 1**MATHOMO A THUTO YA LITHERESI**

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOPOLU/MABOKGONI**Temogo le Tšhomišo ya medumo**

Mešongwana ye e swanetše e logaganywe le Go theeletša le go Go Bolela le Go Bala Mmogo.

- Opa diatla, thwantsha menwana, tlola, kiba leoto go senoko mantšu mafokong ao a boletšwego
- Kgaogantšha mantšu ao a boletšwego ka dinoko
- Kgaogantšha mafoko a bomolomo ka go opa diatla go lentšu le lengwe le le lengwe (mohlala, mantšu a go tšwa kanegelong)
- Lemoga modumo mathomong a mantšu ao a boletšwego

Go bala Mmogo

Morutiši o balela phapoši setšweletšwa, o šupa mantšu le go hlaloša diswantšho le thulaganyo ya kanegelo. O bala gape setšweletšwa gare ga beke a bile a hlohleletša barutwana go bala le yena. Setšweletšwa se šomišwa go ruta tlotlontšu ye mpsha.

- Theeletša kanegelo mola a latela morutiši le go lebelela diswantšho
- Bolela ka diswantšho tša kanegelo ka LTB nako le nako goba Leleme la Gae ge go hlokega.
- Lemoga dilo tše di lego seswantšhong (mohlala, 'Mpontšhe nonyana mo seswantšhong' 'Šupa nonyana seswantšhong')
- Araba dipotšišo tše bonolo ka go šomiša diswantšho, mohlala, 'Monna o dutše kae?'
- Thoma go lemoga mantšu ao a ngwadilwego go LTB ka mešongwana ya Go Bala Mmogo
- Ithuta tlotlontšu ya bomolomo go tšwa kanegelong
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Temogo le Tšhomišo ya medumo

- Opa diatla go mantšu mo mafokong ao a boletšwego
- Kgaogantšha mantšu ao a boletšwego ka dinoko

Go bala mmogo: (bomolomo le/goba go itlwaetša)

- Lemoga batho, diphoofolo le dilo mo diswantšhong tše di lego ka go 'Pukukgolo' (goba setšweletšwa se sengwe se se godišitšwego)
- Araba dipotšišo tše bonolo tša bomolomo mabapi le kanegelo
- Thoma go lemoga mantšu ao a ngwadilwego go LTB ka mešongwana ya Go Bala Mmogo

MPAHTO WA 2 KOTARA YA 2

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

DITENG/ DIKGOPOLO/ MABOKGONI

Barutiši ba kgetha merero ye mebedi yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo.

Barutiši ba swanetše go netefatša go re ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ya beke

Mešongwana ye mebedi goba go feta e swanetše go rutwa ka beke.

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Araba le go šupetša ditumedišo tše bonolo le ditaelano, ba šomiša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana, mohlala 'Šalang gabotse.' 'Re tla bonana gape
- Ba diragatša poledišano tše dikopana mohala, Dumela, leina la ka ke_____. Ke wena mang? O rata eng?
- Dira dikgopelo tše bonolo, mohlala, 'Go a tonya. Nka hwetša jesi?'
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke a leboga')
- Šupa dilo go diswantšho goba ka phapošing ka taelo ya morutiši
- Araba ka go šomiša ditho tša mmele ditaelo tše bonolo tsa bomolomo ka bobedi le ka dihlophana, go swana le gore 'emelela'
- Opela dikoša ka go diragatša direktokosana ka bobedi le ka dihlophana
- Raloka dithalokwana tša polelo ba le ka moka

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tše di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tše di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tše ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana
- Go fa maina a dilo tša ka gare ga seswantšho go latela dipotšišo tša morutiši

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo

- Tšwelapele le go aga tlotlontšu ya bomolomo
- Boeletša dikafoko ka boitshepo
- Ba diragatša poledišano tše dikopana mohala, Dumela, leina la ka ke_____. Ke wena mang? O rata eng?
- Dira dikgopelo tše bonolo, mohlala, 'Go a tonya. Nka hwetša jesi?'

KELO**Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:****Go theeletša le Go bolela: (bomolomo le /goba go itlwaetša)**

- Araba le go šupetša ditumedišo tše bonolo le ditaelano, ba šomiša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana, mohlala 'Šalang gabotse.' 'Re tla bonana gape
- Laetša kwešišo ya tlotlontšu ya motheo ya bomolomo ka go šupa dilo ka phapošing goba mo seswantšhong le go araba ditaelo tša go tšwa go morutiši
- Reta le go diragatša direto tše bonolo ka boitshepho ka bobedi goba ka dihlophana

MPHATO WA 2 KOTARA YA 2

MATHOMO A THUTO YA LITHERESI

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI

Temogo le Tšhomišo ya medumo

Mešongwana ye e swanetše e logaganywe le Go theeletša le go Go Bolela le Go Bala Mmogo.

- Opa diatla, thwantsha menwana, tlola, kiba leoto go senoko mantšung ao a tlwelegilego
- Kgaogantšha le go kgomagantšha dinoko go mantšu a bomolomo bjalo ka mo-ro-pa.
- Kgaogantšha le go kgomagantšha medumo go mantšu a bomolomo bjalo ka mo-ro-pa.

Go bala Mmogo

Morutiši o balela phapoši setšweletšwa, o šupa mantšu le go hlaloša diswantšho le thulaganyo ya kanegelo. O bala gape setšweletšwa gare ga beke a bile a hlohleletša barutwana go bala le yena. Setšweletšwa se šomišwa go ruta tlotlontšu ye mpsha.

- Theeletša kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete mola ba latela morutiši le go lebelela diswantšho
- Bolela ka diswantšho tša kanegelo ka LTB nako le nako goba Leleme la Gae ge go hlokega.
- Lemoga dilo tše di lego seswantšhong
- Araba dipotšišo tše bonolo ka go šomiša diswantšho, Mang? Kae? Neng?
- Ithuta tlotlontšu ya bomolomo
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana
- Diragatša karolo ya kanegelo ka ditho tša mmele le ka dikafoko tše bonolo ka bobedi le ka dihlophana ka šomišo ya dithekgi, diširasefahlego le phaphete.

KELO

Ditšhišinyo tša Kelo ya Mešongwana ye e sego ya Semmušo:

Temogo le tšhomišo ya Medumo: (bomolomo/orale le/goba go itlwaetša)

- Opa diatla, thwantšha menwana, tlola, kiba leoto go senoko mantšung ao a tlwelegilego
- Kgaogantšha le go kgomagantšha dinoko go mantšu a bomolomo bjalo ka mo-ro-pa.
- Kgaogantšha le go kgomagantšha medumo go mantšu a bomolomo bjalo ka mo-ro-pa

Go bala mmogo: (bomolomo le/goba go itlwaetša)

- Bolela ka diswantšho go Pukukgolo goba phoustara
- Araba dipotšišo tša bomolomo tše bonolo ka ga kanegelo goba setšweletšwa sa nnete
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana

MPAHTO WA 2 KOTARA YA 3**GO THEELETŠA LE GO BOLELA****DITENG/ DIKGOPOLU/ MABOKGONI**

Barutiši ba kgetha merero ye mebedi yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Barutiši ba ka ikgethela direrwa tša maleba go ya le ka dikamano tša bona le dithušathuto goba ditlabakelo tšeo di lego gona. Ba swanetše go netefatša gore ba na le Dipukukgolo/diphoustara tša maleba, diretokošana, dikoša, dithalokwana le didirišwa tša nnete tša morero wo ba o kgethilego.

Barutiši ba swanetše go netefatša go re ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ya beke

Mešongwana ye mebedi goba go feta e swanetše go rutwa ka beke.

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Araba le go šupetša ditumedišo tše bonolo le ditaelano, ba šomiša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana, mohlala 'Šalang gabotse.' 'Re tla bonana gape
- Tšea karolo go poledišano tše dikopana ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana
- Dira dikgopelo tše bonolo, mohlala, 'Go a tonya. Nka hwetša jesi?'
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke a leboga')
- Šupa dilo go diswantšho goba ka phapošing ka taelo ya morutiši
- Araba ka go šomiša ditho tša mmele ditaelo tše bonolo tša bomolomo ka bobedi
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa go morutiši le barutwana ba bangwe bao ba tšeago karolo ya go ba morutiši mohlala' ke wena mang? O dula kae?'
- Opela dikoša ka go diragatša diretokošana ka bobedi le ka dihlophana
- Raloka dithalokwana tša polelo ba le ka moka

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana
- Araba dipotšišo tše bonolo ka kanegelo tša dikarabo tše kopana (Ke mang, Ke eng, Kae)
- Go fa maina a dilo tša ka gare ga seswantšho go latela dipotšišo tša morutiši le barutwana ka bona.

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo:

- Tšwelapele le go aga tlotlontšu ya bomolomo
- Araba dikgopelo le ditaelo tše bonolo
- Araba dipotšišo tše bonolo ka kanegelo
- Diragatša ba šomiša poledišano ye bonolo ka thušo ya morutiši
- Ba šomiša polelo ya maleba e bonolo go swana le go somisa le” nna, wena, bona”
- Thoma go kwešiša le go kgona go šomiša dibopego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, mašala (nna, rena,bj.bj)

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Go theeletša le Go bolela: (bomolomo le /goba go itlwaetša)

- Araba ka go šomiša ditho tša mmele ditaelo tše bonolo tša bomolomo ka bobedi
- Tšea karolo go poledišano tše dikopana ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana
- Go fa dilo maina tšeo di tswalanago le sererwa mo seswantšhong go b aka phapošing
- Raloka dithalokwana tša polelo ka bobedi le ka dihlophana

MPHATO WA 2 KOTARA YA 3**MATHOMO A THUTO YA LITHERESI**

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe.

DITENG/DIKGPOLO/MABOKGONI**Temogo le Tšhomišo ya medumo**

Mešongwana ye e swanetše e logaganywe le Go theeletša le go Go Bolela le Go Bala Mmogo.

- Kgaoganya mafoko a bomolomo ka mantšu ao a arogantšwego ka go opa diatla go lentšu le lengwe le le lengwe, mohlala, mafoko go tšwa kanegelong
- Opa diatla go dinoko mantšung ao a tlwelegilego
- Lemoga medumo mathomong a mantšu ao a boletšwego
- Lemoga medumo mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Opa diatla go medumo ya mantšu, mohlala, n – k- o, a di kgomagantšha gape, mohlala , nko

Go bala Mmogo

Morutiši o balela phapoši setšweletšwa, o šupa mantšu le go hlaloša diswantšho le thulaganyo ya kanegelo. O bala gape setšweletšwa gare ga beke a bile a hlohleletša barutwana go bala le yena. Setšweletšwa se šomišwa go ruta tlotlontšu ye mpsha.

- Theeletša kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete mola ba latela morutiši le go lebelela diswantšho
- Bolela ka diswantšho tša kanegelo ka LTB
- Lemoga le go fa dilo maina tše di lego seswantšhong ka LTB
- Go balela kanegelo godimo le morutiši. Bana ka moka ba bala kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete le morutiši
- Araba dipotšišo tše bonolo ka go šomiša diswantšho, Mang? Kae? Neng?
- Araba dipotšišo tše bonolo tše di tswalanago le kanegelo
- Ithuta tlotlontšu ya bomolomo
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana
- Diragatša karolo ya kanegelo ka ditho tša mmele le ka dikafoko tše bonolo ka bobedi le ka dihlophana ka šomišo ya dithekgi, diširasefahlego le phaphete

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Temogo le tšhomišo ya medumo(go bolela le/goba go dira)

- Opa diatla go medumo mantšung ao a tlwelegilego
- Lemoga medumo mathomong a mantšu ao a boletšwego
- Kgaoganya mafoko a bomolomo ka mantšu ao a arogantšwego ka go opa diatla go lentšu le lengwe le le lengwe, mohlala, mafoko go tšwa kanegelong

Go bala mmogo (go bolela le/ goba go dira)

- Lemoga le go fa dilo maina tše di lego seswantšhong ka LTB
- Araba dipotšišo tše bonolo ka ga kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana
- Diragatša karolo ya kanegelo ka ditho tša mmele le ka dikafoko tše bonolo ka bobedi le ka dihlophana

MPAHTO WA 2 KOTARA YA 4

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

DITENG/ DIKGOPOLU/ MABOKGONI

Barutiši ba kgetha merero ye mebedi yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Ba swanetše go netefatša gore ba na le Dipukukgolo/diphoustara tša maleba, diretokošana, dikoša, dithalokwana le didirišwa tša nnete tša morero wo ba o kgethilego.

Barutiši ba swanetše go netefatša go re ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ya beke

Mešongwana ye mebedi goba go feta e swanetše go rutwa ka beke.

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Opela dikoša ka go diragatša diretokošana ka bobedi le ka dihlophana
- Reta diretokošana a diragatša ka boitshepho ka bobedi le ka dihlophana
- Araba ditumedišo tše bonolo le ditaelano, ba šomiša dikafoko, mohlala 'Šalang gabotse.' 'Re tla bonana gape
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana
- Dira dikgopelo tše bonolo, mohlala, 'Go a tonya. Nka hwetša jesi?'
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke a leboga')
- Šupa le go fa dilo maina go diswantšho goba ka phapošing ka taelo ya morutiši
- Raloka dithalokwana tša polelo ba le ka moka
- Araba ka go šomiša ditho tša mmele ditaelo tše bonolo tša bomolomo ka bobedi
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa go morutiši le barutwana ba bangwe bao ba tšeago karolo ya go ba morutiši mohlala' ke wena mang? O dula kae?'

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana
- Go fa maina a dilo tša ka gare ga seswantšho go latela dipotšišo tša morutiši le barutwana ka bona.

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo:

- Araba dipotšišo tše bonolo (mohlala, Ke wena mang?)
- Tšwelapele go godiša le go šupetša tlotlontšu le dikafoko go dipoledišano tše bonolo
- Diragatša ditaello go tšwa go morutiši, mohlala, tlola, tshela, swara menwana, bj.bj
- Dira dikgopelo tše bonolo, mohlala, 'Go a tonya. Nka hwetša jesi?
- Thoma go kwešiša le go kgona go šomiša dibopego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, mašala (nna, rena, bj.bj)

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Go theeletša le Go bolela: (bomolomo le /goba go itlwaetša)

- Araba dipotšišo tše bonolo (mohlala, Ke wena mang?)
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana
- Dira dikgopelo tše bonolo, mohlala, 'Go a tonya. Nka hwetša jesi?
- Diragatša ditaello go tšwa go morutiši, mohlala, tlola, tshela, swara menwana, bj.bj

MPHATO WA 2 KOTARA YA 4

MATHOMO A THUTO YA LITHERESI

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe .

DITENG/ DIKGOPOLO/ MABOKGONI

Temogo le Tšhomišo ya medumo

Mešongwana ye e swanetše e logaganywe le Go theeletša le go Go Bolela le Go Bala Mmogo.

- Opa diatla go medumo mantšung ao a tlwelegilego
- Kgaoganya mantšu ao a boletšwego ka medumo gomme o a kgomagantšhe gape
- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Kgaoganya mafoko a bomolomo ka mantšu ka go opa diatla go lentšu le lengwe le le lengwe

Go bala Mmogo

Morutiši o balela phapoši setšweletšwa, o šupa mantšu le go hlaloša diswantšho le thulaganyo ya kanegelo. O bala gape setšweletšwa gare ga beke a bile a hlohleletša barutwana go bala le yena. Setšweletšwa se šomišwa go ruta tlotlontšu ye mpsha.

- Theeletša kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete mola ba latela morutiši le go lebelela diswantšho
- Bolela ka diswantšho tša kanegelo ka LTB
- Lemoga le go fa dilo maina tše di lego seswantšhong ka LTB
- Go balela kanegelo godimo le morutiši. Bana ka moka ba bala kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete le morutiši
- Araba dipotšišo tše bonolo ka go šomiša diswantšho, Mang? Kae? Neng?
- Ithuta tlotlontšu ya bomolomo
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana
- Lemoga le go bala mantšu ao a tlwaelegilego a ngwadilwego ka LTB, mohlala, mantšu ao a beilwego lebotong
- Diragatša karolo ya kanegelo ka ditho tša mmele le ka dikafoko tše bonolo ka bobedi le ka dihlophana ka šomišo ya dithekgi, diširasefahlego le phaphete

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Temogo ya tšhomišo ya mantšu (go bolela le go dira)

- Opa diatla go medumo mantšung ao a tlwelegilego
- Kgaoganya mantšu ao a boletšwego ka medumo gomme o a kgomagantšhe gape
- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Kgaoganya mafoko a bomolomo ka mantšu ka go opa diatla go lentšu le lengwe le le lengwe

Go bala; (bomolomo le/goba go itlwaetša)

- Lemoga le go fa dilo maina tše di lego seswantšhong ka gare ga pukukgolo/phoustara
- Araba dipotšišo tše bonolo ka ga kanegelo ka dikarabo tše kopana
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana ka boitshepo
- Diragatša karolo ya kanegelo ka ditho tša mmele le ka dikafoko tše bonolo ka bobedi le ka dihlophana ka boitshepo le mafolofolo

DITHUŠATHUTO TŠE DI KA ŠOMIŠWAGO KA NGWAGA

- Dipukukgolo (tša go se be tša nnete) le Dipukukgolo tša nnete.
- Puku ya direto, dikošana le diretokošana
- Diphoustara le diswantšho go thekga thuto ya dikanegelo le tlotlontšu
- Ditšhate tša mmala le dinomoro
- Dilo tša nnete tšeo di tswalanago le direrwa le dihlogo
- Dithuši/dithekgi go diragatša kanegelo le go bapala karolo ya go ekiša, mohlala, diaparo, diširasefahlego, dilo
- Di-CD, DVD le mananeo a thelebišene
- Dikarata tša mantšu tša ka phapošing tša dipontšho
- Dišupi tše di šomišwago ge go balwa ditšweletšwa tše di go dišitšwego, dikanegelo tša lebotong le dipontšho
- Dipukukgolo, dipuku tša Zig-Zag, phaphethe, diširasefahlego, dikarata tsa mantšu tšeo di dirilwego ke barutiši le barutwana

MPHATO WA 3

DINYAKWA TŠA KOTARA

NAKO YE E AKANTŠWEGO KA BEKE; IRI YE TEE

MPHATO WA 3 KOTARA YA 1

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI

Barutiši ba kgetha merero ye meraro yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Ba swanetše go netefatša gore ba na le Dipukukgolo/diphoustara tša maleba, diretokošana, dikoša, dithalokwana le didirišwa tša nnete tša morero wo ba o kgethilego.

Barutiši ba swanetše go netefatša go re ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ye mebedi goba go feta e swanetše go rutwa ka beke.

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Lemoga batho, diphoofolo goba dilo go tšwa go dihlahošo tše bonolo tša bomolomo, ka mehlala ye mebedi ka bobedi le di hlophana, Ken a le maoto amabedi, Ke kgona go fofa. Ke nna mang?'
- Reta le go gopodišiša diretokošana a diragatša ka boitshepho ka bobedi le ka dihlophana
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo (mafoko a 2 – 3) ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana
- Araba le go dira dikgopelo tše bonolo, mohlala, 'Go a tonya. Nka hwetša jesi?'
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke a leboga')
- Bolela ka dilo go diswantšho ka taelo ya morutiši
- Raloka dithalokwana tša polelo ba le ka moka
- Araba ka go šomiša ditho tša mmele ditaelo tše bonolo tša bomolomo ka bobedi
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa go morutiši le barutwana ba bangwe bao ba tšeago karolo ya go ba morutiši mohlala' Ke mang, Eng, Kae?'

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tše di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tše di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tše ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana
- Araba dipotšišo tše bonolo ka ga kanegelo ka dikarabo tše kopana

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le diboego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo:

- Tšwelapele go godiša le go šupetša tlotlontšu le dikafoko go dipoledišano tše bonolo
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke a leboga')
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa go morutiši le barutwana ba bangwe bao ba tšeago karolo ya go ba morutiši mohlala' Ke mang, Eng, Kae?'
- Kwešiša le go thoma go šomiša diboego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, madiri (bina, bona, reta, kgoma, opela,bj.bj)

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Go theeletša le go bolela. (bomolomo goba/ go itlwaetša)

- Tšhupetšo ya kwešišo mo go tše dingwe tša tlotlontšu ya motheo ka go šupa dilo mo seswantšhong.
- Reta le go gopodišiša diretokošana a diragatša
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo (mafoko a 2 – 3) ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana
- Araba dipotšišo tše bonolo, mohlala: o dula kae?

MPHATO WA 3 KOTARA YA 1

MATHOMO A THUTO A LITHERESI

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

CONTENT/CONCEPTS/SKILLS

Temogo le tšhomišo ya medumo

- Kgaogantšha mantšu ao a bolwetšego ka dinoko le go a kgomagantšha gape.
- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a lentšu leo le boletšwego.
- Lemoga tswalano ya ditumatlhaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Bobedi tšeo di kwagalago go swana (mohlala, d, f, g, h, l, m, n, s, bj.bj). Dira modumo o tee ka beke.
- Šomiša dikarata tša dinoko tša go bopa mantšu (lebelela, bolela gomme o dire)

Go Bala Mmogo

Gabedi ka beke, ge nako e le gona, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona. Morutiši o ngwala mantšu ao a šomišwago kudu go tšwa go kanegelo gomme a kgomaretša lebotong.

- Theeletša kanegelokopana , taodišo, setšweletšwa sa kanegelo ya nnete, tšeo ba di boditšwego goba badilego ka gare ga pukukgolo goba phoustara
- Go balela kanegelo godimo le morutiši. Bana ka moka ba bala kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete le morutiši
- Latela temana yeo e badilwego ke morutiši. Ka morago ga go bala kanegelo ka go e boeletša barutwana ba e bala le morutiši ka thelelo
- Araba dipotšišo tše bonolo ka go šomiša diswantšho, Mang? Kae? Neng?
- Bolela maina a dilo tše dingwe go tšwa seswantšhong ba araba dipotšišo go tšwa go morutiši le bagwera, mohlala: ke eng se? ke hlapi
- Diragatša karolo ya kanegelo ka poledišano ka bobedi le ka dihlophana
- Lemoga le go bala mantšu ao a tlwaelegilego a ngwadilwego ka LTB, mohlala, mantšu ao a beilwego lebotong

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Temogo le tšhomišo ya medumo (bomolomo /go itlwaetša)

- Kgaogantšha mantšu ao a bolwetšego ka dinoko le go a kgomagantšha gape.
- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a lentšu leo le boletšwego.
- Lemoga tswalano ya ditumatlhaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Bobedi

Go bala mmogo: (bomolomo le/goba go itlwaetša)

- Balela kanegelo godimo le morutiši
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa kanegelong ka dikarabo tše kopana
- Bontšha kwišišo ya tlotlontšu ka kanegelong ka go fa maina a dilo mo seswantšhong o latela ditaelo go tšwa go morutiši
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana
- Diragatša karolo ya kanegelo ka ditho tša mmele le ka dipolelišano tše bonolo ka bobedi le ka dihlophana

MPHATO WA 3 KOTARA YA 2**GO THEELETŠA LE GO BOLELA****DITENG/DIKGOGOLO/MABOKGONI****Kgodišo ya kgopolo, tlotlontšu le popopolelo**

Barutiši ba kgetha merero ye meraro yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Barutiši ba swanetše go kgetha direrwa tša bona tša maleba go ya ka tšhomišo ya polelo le dithušathuto tše di lego gona. Ba swanetše go netefatša gore ba na le Dipukukgolo/diphoustara tša maleba, diretokošana, dikoša, dithalokwana le didirišwa tša nnete tša morero wo ba o kgethilego.

Barutiši ba swanetše go netefatša go re ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ye mebedi goba go feta e swanetše go rutwa ka beke.

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Reta le go gopodišiša diretokošana a diragatša ka boitshepho ka bobedi le ka dihlophana
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'ke a leboga')
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo (mafoko a 2 – 3) ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo le ditaelano ka bobedi le ka dihlophana
- Hlama kgopelo ye bonolo, mohlala: Naa nka tšea puku?
- Bolela ka dilo go diswantšho ka taelo ya morutiši mohlala, "O bona eng mo seswantšhong?"
- Lemoga batho, diphoofolo goba dilo go tšwa go dihlalošo tše bonolo tša bomolomo, ka mehlala ye mebedi ka bobedi le di hlophana, Ken a le maoto amabedi, Ke kgona go fofa. Ke nna mang?'
- Raloka dithalokwana tša polelo ka bobedo le ka dihlophana
- Araba ka go šomiša ditho tša mmele ditaelo tše bonolo tša bomolomo ka bobedi
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa go morutiši le barutwana ba bangwe bao ba tšeago karolo ya go ba morutiši mohlala' Ke mang, Eng, Kae?'

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana
- Araba dipotšišo tše bonolo ka ga kanegelo ka dikarabo tše kopana (Mang, Kae, Eng)
- Bolela ka diswantšho tša setšweletšwa

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo:

- Tšwelapele go godiša tlotlontšu ya bomolomo
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo ba šomiša polelo ya maleba (mafoko a 2 – 3) ka thušo ya morutiši
- Kwešiša le go thoma go šomiša dibopego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, madiiri (bina, bona, reta, kgoma, opela,bj.bj) le maganetši, mohlala, nka se bine, nka se bone

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Go Theeletša le Go Bolela. (bomolomo le / go itlwaetša)

- Laetša kwešišo le tšhomišo ya tlotlontšu ya bomolomo ka go fa dilo maina
- Gopodišiša le go diragatša diretokošana le dikoša tše bonolo ka boitshepho
- Araba ka go šomiša ditho tša mmele ditaelo tše bonolo tša bomolomo ka bobedi
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo ba šomiša polelo ya maleba (mafoko a 2 – 3) ka thušo ya morutiši, mohlala, kopano le ditumedišano ka bobedi le ka dihlophana
- Araba dipotšišo tše bonolo tša go botšiša ke morutiši le bagwera

MPHATO WA 3 KOTARA YA 2**MATHOMO A THUTO YA LITHERESI**

Temogo le tšhomišo ya medumo ,Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI***Temogo le tšhomišo ya medumo*****Mešongwana e swanetše e loganywe le Go theeletša le Go bolela le Go Bala Mmogo**

- Opa diatla go medumo mantšung ao a tlwelegilego
- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Lemoga tswalano ya ditumatlhaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Bobedi tšeo di kwagalago go swana (mohlala,d, f, g, h, l, m, n, s, bj.bj). Dira modumo o tee ka beke.
- Ruta medumo yeo e fapanego, mohlala. Ditumanoši
- Šomiša dinoko go bopa mantšu (bona, bolela,gomme o dire

Go Bala Mmogo

Gabedi ka beke, ge nako e le gona, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona. Morutiši o ngwala mantšu ao a šomišwago kudu go tšwa go kanegelo gomme a kgomaretša lebotong.

Mešongwana ya beke

Morutiši a ka dira mošongwana o tee wo motelele goba e mebedi goba ye meraro ye mekopana ga tee ka beke

- Theeletša kanegelokopana, taodišo, setšweletšwa sa kanegelo ya nnete, tšeo ba di boditšwego goba badilego ka gare ga pukukgolo goba phoustara ka boipshino gomme ba tsenela dikhorase ka nako ya maleba.
- Go balela kanegelo godimo le morutiši. Bana ka moka ba bala kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete le morutiši
- Latela temana yeo e badilwego ke morutiši. Ka morago ga go bala kanegelo ka go e boeletša barutwana ba e bala le morutiši ka thelelo
- Araba dipotšišo tše bonolo ka go šomiša diswantšho, Mang? Kae? Neng?
- Bolela maina a dilo tše dingwe go tšwa seswantšhong ba araba dipotšišo go tšwa go morutiši le bagwera, mohlala: ke eng se? ke hlapi
- Diragatša karolo ya kanegelo ka poledišano ka bobedi le ka dihlophana
- Ka thušo ya morutiši ba bolela gape karolo ya kanegelo ka bobedi
- Lemoga le go bala mantšu ao a tlwaelegilego a ngwadilwego ka LTB, mohlala, mantšu ao a beilwego lebotong

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Temogo le tšhomišo ya medumo(bomolomo le/goba go itlwaetša)

- Kgaogantšha mantšu ao a bolwetšego ka dinoko le go a kgomagantšha gape.
- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a lentšu leo le boletšwego.
- Lemoga tswalano ya ditumatlhaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Bobedi

Go bala mmogo: (bomolomo le/goba go itlwaetša)

- Balela kanegelo godimo le morutiši
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa kanegelong ka dikarabo tše kopana
- Bontšha kwišišo ya tlotlontšu ka kanegelong ka go fa maina a dilo mo seswantšhong o latela ditaelo go tšwa go morutiši
- Morago ga poeletšo ya go bala, ba tsenela dikhorase ba boeletša dikafoko ka nako ye e swanetšego ka bobedi le ka dihlophana
- Diragatša karolo ya kanegelo ka ditho tša mmele le ka dipoledišano tše bonolo ka bobedi le ka dihlophana

MPHATO WA 3 KOTARA YA 3**GO THEELETŠA LE GO BOLELA****DITENG/DIKGOGOPOLO/MABOKGONI**

Barutiši ba kgetha merero ye meraro yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Ba swanetše go netefatša gore ba na le Dipukukgolo/diphoustara tša maleba, diretokošana, dikoša, dithalokwana le didirišwa tša nnete tša morero wo ba o kgethilego.

Barutiši ba swanetše go netefatša go re ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ya beke

Morutiši a ka dira mošongwana o tee wo motelele goba e mebedi goba ye meraro ye mekopana ga tee ka beke

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo (mafoko a 3 – 4) ka thušo ya morutiši, le go šupetša poledišano ka bobedi le ka dihlophana
- Latela peakanyokopana ya ditiragalo tše 2-3 ka ditaelo go tšwa go morutiši
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo bjalo ka Mang, Eng, Kae, Ya mang?
- Dira dikgopelo le dipego tše bonolo ka polelo ye mpsha ka thušo ya morutiši mohlala, 'Ke kgopela go ya go raloka?
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'Lehono, Maabane, Gosasa')
- Theeletša taodišo tše bonolo, go tšwa go morutiši (mafoko a 2)
- Reta le go gopodišiša diretokošana a diragatša ka boitshepho le mafolofolo ka bobedi le ka dihlophana
- Raloka dithalokwana tša polelo ka bobedi le ka dihlophana ka ntle ga phapoši ka tlhokomelo ya morutiši

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana
- Theeletša le go araba dikanegelo kopana tše bonolo tše di baletšwego godimo ke morutiši

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo:

- Tšwela pele go bopa le go šupetša tlotlontšu le dikafoko go dipolelišano tše bonolo
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'Lehono, Maabane, Gosasa')
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo bjalo ka Mang, Eng, Kae, Ya mang?
- Kwešiša le go thoma go šomiša dibopego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, mantšu ao a tlwaelegilego, dibopego tša dipotšišo, masala, madiri , ditaelo

KELO**Dikakanyo tša mešongwana go kelo yeo e se bego ya semmušo****Go Theeletša le go Bolela: (bomolomo le/goba go itlwaetša)**

- Tšea karolo go poledišano tše bonolo (mafoko a 3 – 4) ka thušo ya morutiši, le go šupetša poledišano ka bobedi le ka dihlophana
- Latela peakanyokopana ya ditiragalo tše 2-3 ka ditaelo go tšwa go morutiši
- Fa le go araba ditaelo tše bonolo tša morutiši le bagwera mohlala, swara kgwele
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'Lehono, Maabane, Gosasa')
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo bjalo ka Mang, Eng, Kae, Ya mang?
- Dira dikgopelo le dipego tše bonolo ka polelo ye mpsha ka thušo ya morutiši mohlala, 'Ke kgopela go ya go raloka?

MPHATO WA 3 KOTARA YA 3**MATHOMO A THUTO YA LITHERESI**

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOGOLO/MABOKGONI**Temogo le tšhomišo ya medumo**

Lemoga medumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a boletšwego

- Lemoga palo ya medumo go senoko se sengwe le se sengwe sa mantšu ao a tlwaelegilego
- Kgaogantšha mantšu ao a boletšwego ka medumo le go a kgomagantšha gape
- Lemoga tswalano ya ditumathaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaletšo la Bobedi tšeo di kwagalago go swana (mohlala, d, f, g, h, l, m, n, s, bj.bj). Dira modumo o tee ka beke.
- Lemoga medumo yeo e fapanego, mohlala. Ditumanoši
- Lemoga medumo ya LTB yeo e ka bago e fapana le ya Leleme la Gae
- Šomiša dikarata tša dinoko go bopa mantšu (bona, bolela, gomme o dire)

Go Bala Mmogo

Gabedi ka beke, ge nako e le gona, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona. Morutiši o ngwala mantšu ao a šomišwago kudu go tšwa go kanegelo gomme a kgomaretša lebotong.

Mešongwana ya beke

Morutiši a ka dira mošongwana o tee wo motelele goba e mebedi goba ye meraro ye mekopana ga tee ka beke

- Theeletša kanegelokopana, taodišo, setšweletšwa sa kanegelo ya nnete, tšeo ba di boditšwego goba badilego ka gare ga pukukgolo goba phoustara ka boipshino gomme ba tsenela dikhorase ka nako ya maleba.
- Balela kanegelo godimo le morutiši. Bana ka moka ba bala kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete le morutiši
- Latela temana yeo e badilwego ke morutiši. Ka morago ga go bala kanegelo ka go e boeletša barutwana ba e bala le morutiši ka thelelo
- Bala ka thelelo, setšweletšwa sa Go bala Mmogo seo se rutilwego go Kotara ya 1 le 2.
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo, Mang? Kae? Neng? tša setšweletšwa sa Go Bala Mmogo.
- Bolela maina a dilo tše dingwe go tšwa seswantšhong ba araba dipotšišo go tšwa go morutiši le bagwera
- Diragatša karolo ya kanegelo ka poledišano ka bobedi le ka dihlophana
- Lemoga le go bala mantšu ao a tlwaelegilego a ngwadilwego ka LTB, mohlala, mantšu ao a beilwego lebotong

KELO**Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:****Temogo le tšhomišo ya medumo(bomolomo le/goba go itlwaetša)**

- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Lemoga tswalano ya ditumatlhaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Bobedi tše di kwagalago go swana (mohlala, d, f, g, h, l, m, n, s, bj.bj). Dira modumo o tee ka beke.
- Lemoga medumo yeo e fapanego, mohlala. Ditumanoši
- Lemoga medumo ya LTB yeo e ka bago e fapana le ya Leleme la Gae
- Šomiša dikarata tša dinoko go bopa mantšu (bona, bolela,gomme o dire)

Go Bala Mmogo: (bomolomo le / goba go itlwaetša)

- Balela kanegelo godimo le morutiši ka thelelo
- Bala ka thelelo, setšweletšwa sa Go bala Mmogo seo se rutilwego go Kotara ya 1 le 2.
- Araba dipotšišo tše bonolo ka kanegelo ka dikarabo tše kopana
- Laetša kwešišo ya tlotlontšu go kanegelo ka go fa maina
- Diragatša dikarolo tše dingwe tša kanegelo ka go šomiša ditho tša mmele le poledišano ye bonolo ka bobedi le ka dihlophana

MPHATO WA 3 KOTARA YA 4**GO THEELETŠA LE GO BOLELA****DITENG/DIKGOPOLO/MABOKGONI**

Barutiši ba kgetha merero ye meraro yeo e tla ba kgontšhago go ruta le go boeletša tlotlontšu, gomme ba akaretša mešongwana ye e tšweleditšwego ka fase.

Hlokomela gore merero/direrwa tše di tšweleditšwego ke ditšhišinyo fela, ga se tša kgapeletšo. Ba swanetše go netefatša gore ba na le Dipukukgolo/diphoustara tša maleba, diretokošana, dikoša, dithalokwana le didirišwa tša nnete tša morero wo ba o kgethilego.

Barutiši ba swanetše go netefatša gore ba akaretša mešongwana ka moka, go feta gatee ge go kgonega. Ba swanetše

go lekola barutwana ka go šomiša mešongwana ya kelo ye e sego ya semmušo. Direrwa tše di swanetše go kgontšha barutiši go boeletša dibopego tša polelo tša motheo tše bonolo ka ge ba tla be ba kgokagana le barutwana ka Lelemetlaleletšo la Bobedi.

Mešongwana ya beke

Morutiši a ka dira mošongwana o tee wo motelele goba e mebedi goba ye meraro ye mekopana ga tee ka beke

- Thoma go godiša tlotlontšu ya bomolomo (go theeletša le go bolela) ka go šomiša direrwa goba dihlogo
- Latela peakanyokopana ya ditiragalo tše 2-3 ka ditaelo go tšwa go morutiši, mohlala; 'Ema ka pele le mogwera wa gago'
- Tšea karolo go poledišano tše bonolo (mafoko a 3 – 4) ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo/ dipoleledišano tše kopana ka bobedi le ka dihlophana
- Neelana sebaka go fa ditaelo tše bonolo ka nako ya dithalokwana tše bonolo tša polelo le bagwera.
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo bjalo ka 'Ke wena mang? O na le mengwaga e mekae?'
- Dira le go araba dikgopelo tše bonolo go tšwa go morutiši le bagwera
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, 'Lehono, Maabane, Gosasa')
- Lemoga le go fa dilo tša nnete maina ka polelo ye mpsha (puku, pene, seta, hempe)
- Bolela ka dilo seswantšhong a latela ditaelo go tšwa go morutiši (Naa, o bona eng seswantšhong? Hlaloša se o se bonago seswantšhong)
- Theeletša taodišo tše bonolo (mafoko a 2-3), go tšwa go morutiši a bolela ka seo a se dirilego
- Ka thušo ya morutiši, o bolela taodišo ye bonolo (mafoko a 1-2), mohlala, barutwana ba hlalošetša morutiši ka maemo a boso.
- Reta le go gopodišiša diretokošana a diragatša ka boitshepho le mafolofolo ka bobedi le ka dihlophana

Gatee ka beke, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona.

- Theeletša dikanegelokopana ka lethabo le go tsenela dikhorase ka nako ye e swanetšego ba boeletša dikafoko ka bobedi le ka dihlophana
- Theeletša le go araba dikanegelo kopana tše bonolo tše di baletšwego godimo ke morutiši
- Araba dipotšišo tše bonolo ka ga kanegelo ka dikarabo tše kopana (Eng, Kae, Mang)

Kgodišo ya dikgopolo, tlotlontšu le dibopego tša polelo

Ka go tšea karolo go mešongwana ye e lego ka godimo:

- Tšwela pele go bopa le go šupetša tlotlontšu le dikafoko go dipoledišano tše bonolo
- Kwešiša le go thoma go šomiša dibopego tše bonolo tša polelo kamanong ya tlhalošo ya polelo, mohlala, mantšu ao a tlwaelegilego, dibopego tša dipotšišo, mašala, bontši, madiri , ditaelo
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, ‘Lehono, Maabane, Gosasa’)
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo bjalo ka Mang, Eng, Kae, Ya mang?

KELO

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

- Tšea karolo go poledišano tše bonolo (mafoko a 3 – 4) ka thušo ya morutiši, le go šupetša ditumedišo/ dipoledišano tše kopana ka bobedi le ka dihlophana
- Šomiša polelo ya maleba (mohlala, ‘Lehono, Maabane, Gosasa’)
- Latela peakanyokopana ya ditiragalo tše 2-3 ka ditaelo go tšwa go morutiši, mohlala; ‘Ema ka pele le mogwera wa gago’
- Dira le go araba dikgopelo tše bonolo go tšwa go morutiši le bagwera
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo bjalo ka Mang, Eng, Kae, Ya mang?
- Dira dikgopelo le dipego tše bonolo ka polelo ye mpsha ka thušo ya morutiši mohlala, ‘ Ke kgopela go ya go raloka?’

MPHATO WA 3 KOTARA YA 4**MATHOMO A THUTO YA LITHERESI**

Temogo le tšhomišo ya medumo, Go Bala Mmogo, Go Theeletša le Go Bolela di logagantšwe

DITENG/DIKGOGOLO/MABOKGONI

Temogo le tšhomišo ya medumo.

- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Lemoga palo ya medumo go senoko se sengwe le se sengwe sa mantšu ao a tlwaelegilego
- Kgaogantšha mantšu ao a boletšwego ka medumo le go a kgomagantšha gape
- Lemoga tswalano ya ditumathaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaletšo la Bobedi tšeo di kwagalago go swana (mohlala, d, f, g, h, l, m, n, s, bj.bj). Dira modumo o tee ka beke.
- Ruta medumo yeo e fapanego, mohlala. Ditumanoši
- Ruta medumo ya LTB yeo e ka bago e fapana le ya Leleme la Gae
- Šomiša dikarata tša dinoko go bopa mantšu (bona, bolela, gomme o dire)

Go Bala Mmogo

Gabedi ka beke, ge nako e le gona, morutiši o anega goba go bala kanegelo. Dikanegelo tšeo di anegwago di ka diragatšwa ka go šomiša dika tša mmele le dithuši go thekga tlhalošo. Dikanegelo tšeo di balwago, di swanetše go ba tše di tšwago go Pukukgolo goba phoustara ye e nago le diswantšho tšeo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka kgonago go di bona. Morutiši o ngwala mantšu ao a šomišwago kudu go tšwa go kanegelo gomme a kgomaretša lebotong.

Mešongwana ya beke

Morutiši a ka dira mošongwana o tee wo motelele goba e mebedi goba ye meraro ye mekopana ga tee ka beke

- Theeletša kanegelokopana, taodišo, setšweletšwa sa kanegelo ya nnete, tšeo ba di boditšwego goba badilego ka gare ga pukukgolo goba phoustara ka boipshino gomme ba tsenela dikhorase ka nako ya maleba.
- Balela kanegelo godimo le morutiši. Bana ka moka ba bala kanegelo goba setšweletšwa sa kanegelo ya nnete le morutiši
- Latela temana yeo e badilwego ke morutiši. Ka morago ga go bala kanegelo ka go e boeletša barutwana ba e bala le morutiši ka thelelo
- Bala ka thelelo, setšweletšwa sa Go bala Mmogo seo se rutilwego go Kotara ya 1 le 3 ka dihlophana
- Kwešiša le go araba dipotšišo tše bonolo, Mang? Kae? Neng? tša setšweletšwa sa Go Bala Mmogo.
- Bolela maina a dilo tše dingwe go tšwa seswantšhong ba araba dipotšišo go tšwa go morutiši le bagwera
- Diragatša karolo ya kanegelo ka poledišano ka dihlophana
- Ka thušo ya morutiši, ba bolela gape kanegelo ka dihlophana
- Lemoga le go bala mantšu ao a tlwaelegilego a ngwadilwego ka LTB, mohlala, mantšu ao a beilwego lebotong
- Bala le go ngwala mantšu a tlwaelegilego ka LTB

Kelo

Ditšhišinyo tša Mešongwana ya Kelo ye e sego ya Semmušo:

Temogo le tšhomišo ya medumo: (bomolomo le go itlwaetša)

- Lemoga medumo mathomong le mafelelong a mantšu ao a boletšwego
- Lemoga tswalano ya ditumatlhaka le ditlhakatee ka moka tša Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Bobedi tše di kwagalago go swana (mohlala,d, f, g, h, l, m, n, s, bj.bj). Dira modumo o tee ka beke.
- Lemoga medumo yeo e fapanego, mohlala. Ditumanoši
- Lemoga medumo ya LTB yeo e ka bago e fapana le ya Leleme la Gae
- Šomiša dikarata tša dinoko go bopa mantšu (bona, bolela,gomme o dire)

Go bala mmogo (bomolomo le/goba go itlwaetša)

- Bala ka thelelo, setšweletšwa sa Go Bala Mmogo seo se rutilwego go Kotara ya1 le 3
- Araba dipotšišo tše bonolo go tšwa kanegelong ka dikarabo tše kopana
- Laetša kwešišo ya tlotlontšu go tšwa kanegelong ka go bala mantšu.
- Diragatša karolo ya kanegelo a šomiša ditho tša mmele le poledišano ka bobedi le ka dihlophana

DITŠHIŠINYO TŠA DITHUŠATHUTO TŠA NGWAGA

- Diswantšho le diphoustara
- Dipukukgolo (tša go se be tša nnete) le Dipukukgolo tša nnete.
- Ditšweletšwa tše godišišwego (direto, dikoša bjalo bjalo)
- Dilo tšeo di tswalanago le direrwa le dihlogo, diphaphete, diširasefahlego, bj.bj.
- Diswantšho tšeo di beakantšwego ka tatelano
- Puku ya direto, dikošana le diretokošana
- Dithalokwana tša polelo (bomolomo)
- Dipuku tša diswantšho (dipuku tsa mantšu a go hlaloša seswantšho)
- Dikarata tša mantšu tša maina a dilo tša ka phapošing, dipontšho le mantšu ao a tlwaelegilego
- Ditšhate tša ditlhaka/alfabete
- Dišupi tše di šomišwago ge go balwa ditšweletšwa tše di go dišitšwego, dikanegelo tša lebotong le dipontšho
- Dipukukgolo, dipuku tša Zig-Zag, phaphethe, diširasefahlego, dikarata tsa mantšu tšeo di dirilwego ke barutiši le barutwana
- Dithuši/dithekgi go diragatša kanegelo le go bapala karolo ya go ekiša, mohlala, diaparo, diširasefahlego, dilo
- Di CD goba ditheipi tša go ba le dikanegelo (go bala goba go botšwa) direto, dikoša, seraloka CD goba segatišamantšu, thelebišene le ditheipi tša video

TLHALOŠONTŠU

Direto tša tiragatšo - direto tšeo di kopantšwego le ditiragatšo Mohlala: ke swara hlogo ya ka, ke swara menwana ya ka ya maoto, ke swara dikhuru tša ka, ke swara nko ya ka.

Didirišwa tša nnete tšeo di šomišwago ke morutiši - go hlabbolla kwešišo ya ngwana go ditšo le seemo sa nnete sa bophelo. Morutiši yo a rutago leleme le leswa o šomiša di dirišwa tša tlhago. Go tliša dithuto tsa gago ka go šomiša dilo tša nnete, mohlala, apola, namune, bj.bj.

Ditirokanegelo ba šomiša poledišano - Ke mokgwa wa go ruta polelo moo morutiši a fago ditaelo, barutwana ba araba ka go diragatša gomme morutiši a fa dipoelo.

Go bala gape - go bolela ka dilo tšeo di fetilego ka tatelano, mohlala: go bolela ka dilo tšeo di diragetšego mo bekeng ka phaphošing ka nako ya ditaba. Go bala gape re šomiša lebaka le le fetilego. Go boeletša go bala.

Go bala ka go tllhabolla lentšu - poeletša le go opela dikhorase ka paterone ya polelo ya sengwala seo se balelwago godimo.

Go bala ka thelelo- bokgoni bja go bala setšweletšwa ka lebelo le ka nepagalo le go laetša kwešišo ya se o se balago.

Go bala mmogo - Mošongwana wo bana ba balago mmogo setšweletšwa se se godišitšwego. Ye ke thutišo ye e amago phaphoši ka moka. Setšweletšwa se se šomišwago se lebantšwe le sehlopha sa godimo sa phaphoši. Bana ba bangwe ba tla ba mo maemong a go theeletša, ba bangwe ba tla thoma go bala gomme bontši bo tla tšea karolo ka botlalo.

Setšweletšwa seo se tla šomišwa matšatši a mmalwa. Tšatši le lengwe le lengwe morutiši o tla kgetha nepo ye mpsha. Setšweletšwa se šomišwa go tsebiša dikamano tša diponagalo tša setšweletšwa, tumatlhaka, thutapolelo le mabokgoni a go bala.

Malemepedi a a tlaleleditšwego – ge motho a ithuta polelo goba dipolelo go tlaleletša Leleme la gabo la gae. Motho o tlatša go seo a šetšego a se tseba ka Leleme la gae (go bala le go ngwala). Lelemetlaleletšo le aga godimo ga polelo ya gae, ga le tšee legato la Leleme la gae.

Mantšu a lebotong - mantšu a go bewa lebotong ka tatelano ka ditlhaka tše di godišitšwego tše di bonalago gabotse.

Mathomo a thuto ya Litheresi - e šupa go gola ga tsebo ya ngwana ya lentšu le le gatišitšwego. Bana ba bona kgatišo mo tikologong gomme ba thoma go kwešiša morero wa tšona gore ke eng. Ba ka ba le dikanegelo tše ba di boditšwego goba tšeo ba di baletšwego, ba ithuta gore dipuku ke eng, le gore dikanegelo di šoma bjang. Le pele ba ka ya sekolong ba tseba kudu ka litheresi. Ba thoma go ngwala maina a bona ba šomiša dikgopolo tša bona ka ga mopeleto mme ba ka thoma go itira o ka re ba bala dipuku. Maitshwaro a bjalo ka moka a laetša go gola ga tsebo ya-mathomo ya thuto ya litheresi.

Medumo - ditaelo tša medumo di ruta bana tswalano gare ga ditlhaka, (ditlhaka ka moka le kgomagano ya ditlhaka tše di emelago modumo, bjalo ka f, ph, g, h) ya polelo ye e ngwadilwego le modumo o tee ya polelo yeo e bolelwago. E ruta ngwana go šomiša tswalano ye ya go bala le go ngwala mantšu.

Mokgwa wa go ngwala mantšu ka ditlhaka tša maleba - go ya ka tšhomišo ye e amogegag le mopeleto wa maleba.

Morumokwano - mantšu goba methaladi mo seretong yeo e felelago ka modumo wo o swanago go akaretša ditumanoši mohlala: padi, madi)

Ntšu-ka-ntšu/Litherale - Hlalošo ya sengwalwa ke yeo e tšwelelago ka gare ga sengwalwa. Hlalošo ya ntšu-ka-ntšu. Potšišo ya litherale ke yeo e botšišwago bana go hwetša tsebo thwii yeo e tšwelelago ka gare ga sengwalwa. Mohlala: mmala wa jesi ya mošemane e be e le wo mo bjang.

Poeletšo ya sekafoko - Ke sehlopa sa mantšu ao a humanwago mmogo go polelo, mohlala, “ke swara..... ye ke.....

Tatelano/boto ya diswantšho – molokoloko (goba tatelano) ya diswantšho yeo e bontšhago kanegelo goba tshapedišo (mohlala, mokgwa wo go dirwago seširasefahlego segakantšhi ka gona). Go hlaloša kanegelo.

Temogo le tšhomišo ya medumo - ke bokgoni bja go kwešiša ka moo medumo e šomago ka gona. Mohlala: go hlatha medumo, dinoko, morumokwano.

Temogo ya medumo - bokgoni bja go kwa, go hlatha modumo o tee mo polelong.

Thuto ya go se beakanywe – ke thuto ye e tšwelelago ge o ruta ntle le peakanyo ya go e ruta.

Tšhomišo ya maleme a mabedi goba go feta/Malementši a a tlaleleditšwego - e ka ba ka seboledi se tee goba polelo ka badudi, lentšu le “maleme” le ka šupa tšhomišo ya maleme a mantši Afrika Borwa le gore ma-Afrika Borwa a kgona go bolela maleme a mantši.

